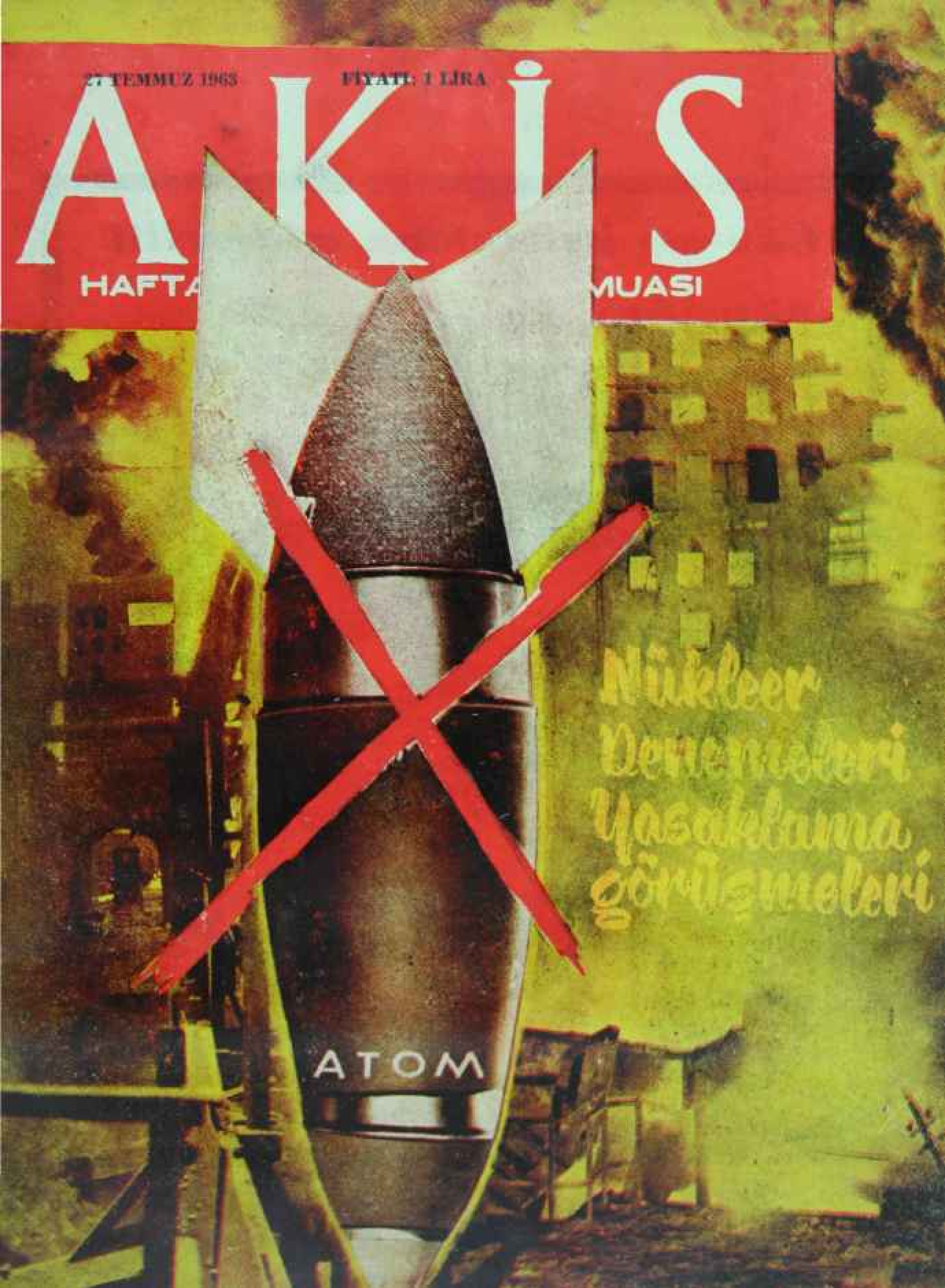
27 TEMMUZ 1963 FİYATI: 1 LİRA

AKİS

HAFTA ... MUASI

Sayı: 474 Cilt: XXVII Yıl: 10

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sahibi
Metin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı : Metin Toker, Atilla Bartınlıoğlu, Güneri Cıvaoğlu, Egemen Bostancı ve Kenan Tasçıoghı (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) - Magazin Kısmı : Jale Candan, Tüli Sezgin, Binin Anter, Hüseyin Korkmazgil - Televizyon: Daniyal Eriç - Radyo: M. T. Öngören - Spor: Vildan Âşir Savaşır.

Resim
Ali Pamakerli - Hakkı Tümgan

Fotoğraf
Sungar Taylaner

Klişe
Devîntes Ticairet ve Sanayi Koll- Şti. Klişe Atölyesi
Ulus, Ruzgarlı Sok. No: 15

Yazı İşleri
Rüzgarlı Sokak No. 15/2
Tel: 11 89 92

İdare
Rüzgârlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

Hân Şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak: 1500 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârlı Matbaa

Basıldığı yer
Millî Eğitim Basımevi

Basıldığı tarih
26.7.1963

Fiyatı 1 Lira

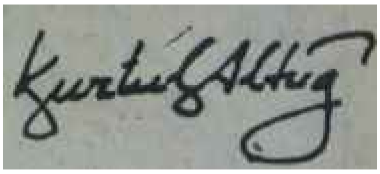
Sevgili AKİS Okuyucuları,

Gelecek hafta AKİS, tarih bakımından son derece önemli beş mektup yayınlayacaktır. Bu beş mektup, Amerikanın unutulmaz Cumhurbaşkanı Franklin D. Roocevelt'in özel mektupları arasında bulunmuştur ve bunların yayınlanması hakkı United Press ajansı tarafından satın alınmıştır. United Press, büyük bir nezaketle, bunların Türkiyede AKİS tarafından yayınlanmasını arzulamıştır. Bu beş mektubun içinde bir tanesi, Amerika Cumhurbaşkanının o tarihteki —1943— Türkiye Cumhurbaşkanı. İsmet İnönüiye yazdığı mektuptur ve Franklin D. Roosevelt mek tubunda İkinci Dünya Harbinin' sonunda iki memleket arasındaki münasebetlerin nasıl olması gerektiği hakkındaki fikirlerini söylemektedir. Mektup okunduğunda Amerikanın müstesna Başkanının ileri görüşlülüğünün hayranı olmamak kabil değildir. Mektup, Türk—Amerikan münasebetlerine yeni bir ışık tutacak ve bugünkü önderlere de- yol gös.- terecektir. Roosevelt'in Türkiyeyle alâkalı beş mektubu, bir gazetecilik hadisesi teşkil edecektir.

AKİS bu hafta, bir dünya {meselesini kapak konusu yapmıştır. Moskovada Amerika, İngiltere ve Rusya arasında cereyan eden görüşmeler bütün dünyanın 1 numaralı meselesini teşkil etmektedir. Bizim, kendi iç meselelerimizle biraz fazla yakından ilgilenmemiz, hiç olmazsa zaman zaman başımızı kumdan çıkarıp etrafımızda ve üzerinde yaşadığımız dünyada neler olup bittiğini görmemize mani teşkil etmemelidir. Şu anda Moskovada varılacak bir anlaşma dünyanın siyasi konjonktürünü bugünden yarına değiştirecek ve yepyeni şartlar ortalığa hakim olacaktır. Bu ihtimâlden habersiz bulunmamak, türk umumi efkârı İçin bir ciddi lüzum teşkil etmektedir.

DÜNYADA OLUP BİTENLER sayfalarımızın bir büyük kısmını işgal eden bu konu, tam bir "AKİS tipi yazı" kılarak (hazırlanmıştır. Meselenin esası yanında verilen şahsi ve huısusi bilgiler alâka çekecektir. Zaten, hadiseleri şahıslar yarattığına göre bunda şaşılacak fazla bir taraf da yoktur. Ama yazıyla ortaya konulan meselenin içyüzü bugünlerde bütün dünya basınına çok mürekkep döktürtmektedir ve daha da döktüreceği şüphesizdir.

Saygılarımızla

içindekiler

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Piyasa — Haftanın başında Pazartesi günü Hükümet ve özel sektör temsilcileri bir toplantı yaparak karşılıklı dilek ve temennilerini açıkladılar.

Tİcaret Bakanlığında yapılan toplantıya Hükümet adına Başbakan Yardımcısı Turhan Feyaioğlu, Maliye Bakanı Ferit Melen,. Çalışma Bakanı Bülent Ecevit, Ulaştırma Bakam İhsan Şeref Dura, İmar ve İskân Bakanı Fahrettin Kerim Gökay ve Ticaret Bakanı Ahmet Oğuz katıldılar. Toplantı sabah saat 10'da Turhan Feyzioğlunun yaptığı bir konuşmayla açıklı. Sanayi Bakanı Fethi Çelikbaş ve Malîye Bakanı Ferit Melenden sonra söz alan Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanı Nuri Ciritoğlu bu mahiyetteki toplantıların kısa fasılalarla sık sık tekrar edi mesinin büyük faydalar sağlayacağını belirterek:

"— 20-21 Mayıs hâdiselererinden sonra İktisadi faaliyetlerde hissedilir bir duraklama müşahede edilmişse de, hükümetimizin isabetli idaresi ve olaylara zamanında müdahalesi ve Türk Ordusunun yurt sevgisi bize bu memlekette demokratik rejimin inanılır bekçileri bulunduğunu bir kere daha ispat etmiştir" dedi.

Ciritoğlu konuşmasının dileklerle ilgili kısmında ise XI. Kotadan şikâyet ederek şöyle dedi:

— XI. Kota sanayicilere tahsisti ithal mallarından yapacakları ithalat için yüzde 10 nispetinde nakdi teminat yatırmaları külfetini yüklemiş bulunmakta-

Özel Sektör temsilcileri Hükümet üyeleriyle yaptıkları toplantıda
Al takke, ver külah!

dır. Esasen tahsisli olması dolayısıyla genişlemesi hiç bir zaman mevzuubahis olmıyan bir kota için İlave bir tahdide gidilmesinde mucip bir sebep bulunmadığını itiraf ederim.

İlgili vekillerimizle XI. Kota ile ilgili aksaklıkların düzeltilmesi için yaptığımız temaslarda kendileri de talebimizi anlayışla karşılamışlardır. Düzeltilmesi yolunda meseleyi ele almalarım beklemekteyiz."

Ciritoğiunun konuşmasından sonra müzakerelere geçildi ve ihtilaflı olan noktalar Üzerinde durularak bunların hal çaresine bağlanması için fikir teatisinde bulunuldu.

Görüşmelerde en büyük anlaşmazlığı özel sektörür talep ettiği ikinci Malî Af konusu teşkil etti. Hükümet tarafından kabul edilmeyeceği bildirilen bu talebin reddinden sonra diğer dilekler ele alındı.

Özellikle İhracatta fiyat tescil ve kontrollerinin kaldırılması -bu teklif Hükümet tarafından müspet karşıanmamıştır-, İhracatçı biriliklerinin ilgası -bu konuda hükümet aksi tezi savunmaktadır-, Yabancı Sermayeyi Teşvik Komitesinin kararlarının gecikmesi -Hükümet bu konuda Plânlamanın tasvibini şart koşmaktadır- gibi konular ihtilâfın başlıca noktalarını teşkil etti.

Toplantıdan sonra Ticaret Bakanlığı bir bildiri yayınhyarak, toplantıda yer alan konular ve göiüşmelei le ilgili kısa bir açıklama yaptı.

İşçiler — Geçenlerde Meclis ve Senato tarafından kabul edilen Grev, Lokavt, Toplu Sözleşme ve Sendikala! kanunlarının Resmî Gazetede ilan edilerek yürürlüğe girdiği 24 Temmuz günü Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu tarafından ."İşçi Bayramı" olarak kabul ve ilân edildi. Bu münasebet'e ayni akşam Başbakan İsmet İnönü ile Çalışma Bakanı Bülent Ecevit Radyoda, Başbakan Yardımcısı Ekrem Alican da TUrktş tarafından düzenlenen toplantıda birer konuşma yaptılar. Konuşmalarda Türk İşçisi övüldü ve demokratik rejimin bir icabı olan kanunlar vırlı olması temenni edildi

Bundan böyle her 24.Temmuzda işçiler bayram edeceklerdir.

Dünyadan Akis

Yunanistan — 1965 senesinde seçim sandıklarının başına gitmeleri gereken, yunanlılar, bu Sonbaharada seçimlerini yapacaklardır. Bunun" bir sebebi, Yunan Mır halefetindin geçen 29 Ekim 1961 seçimlerinden bu yana, seçimlere hile karıştırıldığı mucip sebebiyle yeni seçim İstemesidir. Yunan Kral ve Kraliçesinin İngiltere seyahatleri dolayısıyla patlak veren siyasi kriz, bu arzünun iktidar partisi tarafından kabul edilmesine yol açmıştır. Seçimlere kadar Yunanistan hâkimlerin idaresinde kalacaktır.

Bugünkü Yunan Parlâmentosunda 300 milletvekilinin 180 tanesi Karamanlisin Milli Radikal Birliğine mensuptur. Seçimlerde gene bu parti en şanslı parti olarak görünmektedir. Başbakanlıktan zamanında ve ustalıkla çekilmesini bilen Kararnanlis seçim sonrasının gene muhtemel Başbakanı olarak görünmektedir. Yunan kalkınmasının mimarı olan Karamanlis, kendisini Mendereslikle suçlandıran Yunan Muhalefetinin hücumlarına karşı bir ara "Ben, gerektiğinde çekilmesini bilecek kadar akıllıyımdır" cevabını vermiştir.

Irak — Kanlı ihtilâllerin kanlı tasfiyesi Irakta devam etmektedir. Küçük rütbeli onüç ordu mensubu, 1959'daki Musul ayaklanması sırasında cinayet işledikleri mucip sebebeiyle kurşuna dizilmişlerdir. Onlara ilâveten bir askeri hakliye koluna hücum eden altı, '«komünist cani" sıfatı verilen iki sivil de idam edilmişlerdir.

Maamafih, Kürt İsyanının devam etmekte olduğu düşünülürse Bağdat Hükümetinin sert davranmasındaki zaruret kendini belli etmektedir

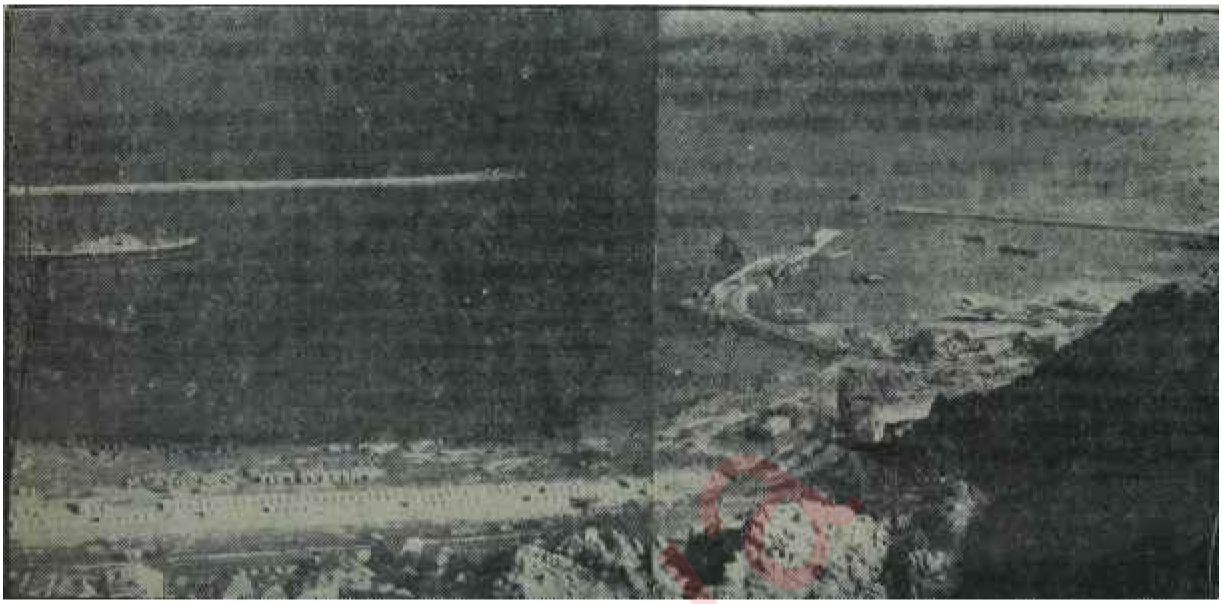
Vietnam — Vietnamın antikomint ve Katolik Başbakanı Diem, memleket halkının' ekseriyetini teşkil eden budistlere karşı giiriştiği savaşı kaybederse hiç şaşmamak lâzımdır. Zira mücadele, sinirine hâkim olamayan bir Başbakan'a ölüme bile soğukkanlılıkla giden kütleler arasmda cereyan etmektedir ve bir tarafın soğukkanlılığı öteki tarafı büsbütün çileden çıkarmaktadır.' Nitekim son hafta içinde Saygonda budistlerin tertipledikleri gösteriyi bastırmak için güvenlik kuvvetleri öyle merhametsiz ve vahşi usuller kullanmışlardır M müşahit olarak bulunan Diem taraftan amerikalıların bile tüyleri diken diken olmuştur. Amerikalılar, olup bitenleri tesbit etmeleri için basın mensuplarını hâdise mahalline davet etmişlerdir.

Gösterilerden sonra tevkif edilen ikiyüz kadar kadın ve erkek buda rahibi, kendini yakan rahibin küllerinin gömüldüğü mezarlığa hapsedilmişlerdir!

Küba — Fidel castro yeni bir taarruza geçmiş bulunuyor. Ancak bu, bir "Tebessüm Taarruzu"dur ve Havanadaki batılı elçileri hedef gütmektedir. Şimdiye kadar bu elçilere hiç yüz vermeyen ve hiç birinin davetine gitmeyen Küba Diktatörü son günlerde en önemsiz davetlere bile katılmaktı ve orada elçilerle şakalaşmakta. ahbablık etmekte gülüp söylemektedir.

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI
Yıl: 10 27 Temmuz 1963 Sayı: 474 Cilt: XXVII

YURTTA OLUP BİTENLER

Trabzon limanının eski hali
İş bilmeyince kılıç kuşanılır mı?

Millet

Dilini fareler yemiş!"

Farzediniz ki bundan dört, beş yıl kadar önce Türkiyede bir lima- yükleme boşaltma kapasitesi misli arttırıldı. Bunu sağlayan tesislerin açılış töreni yapıldı. işilecek propagandanın azameti- söylenecek nutukların hacmini, iplenecek bayramın ihtişamını, in nasıl yerinden oynatılacağını erinizin önüne getirebiliyor mu- uz? Bu limanın senede 200 bin olan çalışma kapasitesinin 1 mil- tona çıkarıldığını acaba yirmi- saat içinde bütün "vatan sat- ında duymayan bir tek kul kalır dı? Bunlardan kaçı, kulakları arılan gürültünün akisleriyle do- Yahu, şöyle böyle ama, bu ikti- çalışıyor!. Bak, gene bir tesis meye açıldı.." diye düşünmek- kendini alamayacaktı, bu da ha- getiriliyor mu?
lenderes koşup, törene gidecek- yüzbinlerle insan sokaklara dökülecekti. Şehir bayraklar ve taklarla donatılacaktı. Parti teşkilâtı seferber olacaktı. Kurbanlar kesilecek, evliyalıklar ilan olunacak, böyle bir Başbakanın, böyle bir İdarenin Türkiyeye şimdiye kadar gelmediği söylenecek, yazılacak, işittirilecekti. Görülmemiş Kalkınma nutuklarının en canlısı çekilecek, "27 yıllık duraklama devri" dile getirilecek, hiç bir şeyi olmayan bir memleket teslim alınıp onun üzerinde mamureler yaratıldığı bildirilecek, bir zafer havası estirilecekti.

Bir liman, kurulan yeni tesisler sayesinde, 200 bin tonluk kapasiteden 1 milyon ton kapasiteye geçiyor! Küçük iş değildir, bu! Bir çeşme yapıldığında gökleri inletenler elbette ki böyle bir açılış törenini Sezarın zafer alayı haline getireceklerdi.

Mübalağa! Muhakkak., Zaten mübalağa edildiği içindir ki D. P. iktidarı kendisini bir fasit dairenin ilzerinde bulmuş ve adım adım mukadder akibetine doğru ilerlemiş, en sonda ona kavuşmuştur.

Ama, bu haftanın başlarında bir gün Trabzon limanının yem tesislerini adeta gizli kapaklı, tertiplenen tören etrafında hiç gürültü yapmadan, bir uçağa adam doldurup oraya götürerek ve sonra geri getirerek açmak, ters taraftan da olsa aynı mübalağa günahını İşlemek değil midir? Trabzon limanının çalışma kapasitesinin beş misli arttırıldığını şu anda acaba Türkiyede kaç kişi bilmekte, bunun manasım anlatmaktadır? Gazetelerde, en kabadayısı, üç sütunluk bir başlıkla ve sayfanın orta yerinde verilen bir haber.. Böyle bir havadis Ulusta göze çarpmazsa, kabahat duymayanda mıdır, yoksa duyurmayanda. duyurmanın önemini anlamayanda, bunun nasıl yaP'lması gerektiği hususunda hiç bir fikri olmayanda mıdır?

Türkiyede hiç bir iktidarın umumi efkârla münasebeti, bugünkü İnönü Hükümetininki kadar kötü, cahilane, hatta —hiç kimse kusura bakmasın— budalaca olmamıştır.

HAFTANIN İÇİNDEN

Parti Niçin Kurulur?

Âdnan Menderesin asılmasını hiç istememişimdir. Ama bazen düşünüyorum da memlekete o kadar büyük fenalık etmiştir ki bir defa değil, bin defa asılmaya hak kazanmıştır. Onun bulandırdığı sular şimdiye kadar çok kimsenin boğulmasına yol açmıştır ve bu sular durulucaya kadar daha çekeceğimiz sıkıntılar vardır.

Delice bir iktisadî gidişin, D.P. den sonra gelecek iktidarın omuzlarına inanılmaz derecede ağır bir mirası yükleyeceği daima bilinmiştir. Çocukların borçlu doğdukları ve istikballerinin İpotek altına girdiği bir memlekette ağızla kuş tutulsa rahatın ve refahın kolay ireri gelmeyeceği muhakkaktır. İktisadî yaraların sarılması zaman alacak, fedakârlık isteyecek, yabancılara yüzsuyu dökülmesine yol açacak ve çok şeye yeni baştan başlamak zarureti hasıl olacaktır. Bir tek ümit ışığı vardır: Ekonomiyi plâna ve programa bağlamak! Bu ümit Menderesin vârislerine cesaret vermiştir. Nitekim bugün, mirasın o tarafının tasfiyesi ameliyesinde merhale alınmıştır ve Türkiye sıhhatli bir ekonomiye giden yolun üzerine çıkarılmıştır.

Menderesin sosyal politikas'nın memleketin başına dert olacağı da malûmdur. Her mahallede bir milyoner yetiştirirken o mahallenin geri kalan kısmını sefalete itmek, orta sınıfı tarifsiz sıkıntılar içinde bunaltmak, zengini daha zengin ve fakiri daha fakir yapmak, zümreler arasındaki uçurumu genişletmek elbette ki toplumu altüst eder. Bu tehlike D.P. devrinde hep söylenmiş, hep hatırlatılmıştır. Menderesin kirli mirasını devralmaya hazırlananlar bu konuda, İktisadi durumun normale dönmesiyle sosyal düzensizliğin de azalacağını hesaplamışlar, komünist cereyanlara karşı milletin bünyesinde mevcut mukavemet unsurlarına güvenmişler, bir intikal devri geçirildikten sonra düzlüğe çıkılacağını düşünmüşlerdir. Bu konuda da fazla bir yanılma olmamıştır. Sarsmtı hudutlandırılabilmiş. Sosyal anlaşmazlıkların panzehiri olan mevzuat getirilmiş, haksızlıkların durması bunların bir gün bertaraf edileceği umudunu kütlelere vermiştir.

Bilinen bir diğer hastalık, Menderesvari politikanın memleketin siyaset hayatına getireceği alışkanlıklar olmuştur. Partizanlık ve nepotizm bir iktidarın temelini teşkil ederse, ondan sonra her iktidarın taraftarlarının bunu isteyip beklemeleri adetâ haklarıdır. Buna karşı, Türkiyede piramitlerin yukardan aşağıya doğru kuruldukları gerçeği iktidarın adayları için tutunacak dal olmuştur. Düşünülmüştür ki Başbakan partizanlık yapmazsa ve Basın mürakabe görevini yerine getirirse kısa zaman içinde bu hastalık kademe kademe, devletin bütün teşkilâtından bir vâde içinde sökülüp atılabilir Sahiden de bugün, partizanlık ve yârana menfaat sağlama bakmandan bünyedeki iyileşme gözle görülüp elle tutulacak haldedir ve sadece 1 numaralı İktidar partisinden yükselen şikâyet sesleri iyi yolda bulunulduğunun delilini teşkil etmektedir.

Ama Menderesin, iktidarı vermemek için memleketi bir ihtilâle kadar götürmesi ve seçim kapısmı fiilen kapaması, bu nizamda iktidara gelişin de gidişin de ancak seçim yoluyla olması gerektiği inancını.yok etmesi, 28 Nisanda D.P. iktidarının muallâkta kalmasıyla sahipriz duruma düşen idareye el konulması zaruretinin hasıl olması Türkiyenin yirmi yıllık alışkanlıklarını bir tek günde değiştirmiştir. Bunu, D.P. İktidarının vera setine talip olanlar hesapları arasına dahil etmemekteydiler ve bugün çektiğimiz bir büyük sıkıntı bunun neticemi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiyede her zaman, askeri ve sivili çok aydın, memleketi daha iyi yönetmek, hattâ İhya etmek için bir alaya gelip konuşmuştur, görüşmüştür. Asrın başında bunlar hep, cemiyetlerini kurduktan sonra kuvvet zoruyla iktidara gelmeyi plânlamışlar, gerçekten de İktidara öyle gelip İktidardan öyle gitmişlerdir. Memleketi saltanattan cumhuriyete geçiren rejim değişikliği de bir savaştan sonra gerçekleşmiştir, Atatürk ve Arkadaşları iktidarlarının birinci kısmım Orduyu politikanın dışına çıkarmaya ve sivil İdarenin faziletini kendi asker arkadaşlarına anlatmaya çalışmakla geçirmişlerdir. Demokratik sisteme, onların başarıları neticesi gerçekleşen böyle bir ortam içinde geçilmiştir. O tarihten 1960 yılına kadar Türkiyede, memleketi daha İyi yönetmek için bir araya gelen herkes hatırından bir an darbe veya ihtilâl yolunu geçirmemiş, böyle bir şey, hatıra dahi getirilmemiştir. Herkes "Bir parti kurarım, seçimlere girerim, oy alırım ve İktidara geçerim" hesabını yapmıştır. D.P. böyle kurulmuştur, Millet Partisi böyle çıkmıştır, C.H.P. muhalefete böyle geçmiştir, C.K.M.P. abı ve Hür. P. nin temelindeki felsefe budur. Bir macera temayülü hiç bir zaman revaç bulmamıştır. Hattâ 1960'dan sonra İnönü seçimsiz, serbest ve dürüst «seçimsiz bir iktidarı asla kabul etmeyeceğini çok yerde, çok kimseye söylemiş, böyle bir ümidin yeşermemeslne dikkat göstermiştir.

İnönü bunu, şüphesiz demokratik sisteme samimiyetle bağlı olduğu İçin yapmıştır. Ama tecrübeli devlet adamı, bunu yapmadığı takdirde iktidarının muallâkta kalacağını ve en ufak rüzgârın esiri olacağını, sonda memleketi tam bir kaos içine atacağını sanki hiç düşünmemiş midir?

Bunu düşünmeyenler, bir partiyi İttihat ve Terakki Fırkası prensipleriyle kurmak isteyip kendileri ortaya çıktıktan sonra bir kuvvetin bütün diğer partileri kapatmasını ve İktidarı kendilerine teslim etmesini bekleyenler Menderes sonrası devrinin ucubesidir. 27 Mayıs günü kolay elde edilen İktidar sahipsiz Bir iktidardı ve ortamı o gün ona el koyanlar değil, bir yandan seçimi kaldıran Menderes, diğer taraftan Menderesi seçime zorlayan kuvvetler yaratmışlardı. Bugün İktidarın bir sahibi olduğunu ve ortamın 27 Mayıs ortamıyım uzaktan yakmdan ilgisi bulunmadığını anlamadıkça, Türkiyenin siyaset hayatında söz sahibi olunamıyacağı mutlaka bilinmelidir. Her parti, adı İster Kemalist İster Sosyalist olsun, »yunun kaidelerine 1945-60 devrindeki İtinayla riayetkar davranma zorunluğunu peşinen kabul etmelidir.

Mamak sanıklarının mukadder âkibetinde. heves edilecek bir taraf var mıdır?

Pire deve yapılarak iktidarların payidar kılınmadığı açık bir gerçektir.' Ama develeri kuma gömerek de millete güven, havaya ferahlık, kalplere iyimserlik verildiği şimdiye kadar görülmüş değildir.

XX. Asırda "Umumi Efkârla Münasebet" bir hükümet etme sanatı olmuştur. Hatta, hükümet etmenin düpedüz ve ormazsa olmaz parçası!. Biz, topal eşekte yarış atı geçmeye çalışıyoruz.

Ne o? Topal eşeğin jokeyi pek' mahirmiş!

Hadi canım, sen de..

C. H. P.

"Çanlar kimin için çalıyor?"

Haftanın başında, Pazartesi günü T. B. M. M. nin 106 numaralı odasında daktilo sesinden geçilmiyordu. CHP. Genel Merkezi sekreteri Suna Ulusoy, o gün saat 11 den bert 60 sayfalık bir raporu temize çekmekle meşguldü. Sekreterin başından askın işinde iki de yardımcısı vardı: Ali Rıza Akbıyıkoğlu ile Muammer Erten. C. H. P. içinde demokratik rejime zıt fikirler besleyen ve Partiyi bölmeye çalışanların durumlarını tahkikle görevli komisyonun bu iki üyesi, el yazısıyla 60 sayfa tutan raporu sekreter Suna Ulusoya okuyorlardı. 106 numaralı odadaki daktilo gürültüsü saat 14,30 'a kadar devam etti.

O gün Tahkikat Komisyonu tetkikatını bitirmiş ve raporunu evvelâ CHP. Merkez Yönetim Kuruluna, sonra da CHP Müşterek Meclis Grupları Yönetim Kurullarına sunulmak üzere daktilo ettirmeğe başlamıştı.

Saat 14.30 da verilen kısa bir aradan sonra, rapor yazma faaliyeti, ekip değiştirerek devam etti. Akbıyıkoğlu ve Ertenin yerini bu defa Hürrem Müftügil ve Asım Yılmaz aldılar. Sekreter Suna Ulusoyun takati de hesaba katıldı ve Grup kâtibi Ali Eraslan da ekibe dahil edildi. Saat 17'ye doğru faaliyet sona ermiş, elyazısıyla 60 sayfa tutan rapor, 20 daktilo sayfa halinde, hazır vaziyete getirilmişti. Saat 17'de foto muhabirleri sökün ettiler. Milliyetin foto muhabiri Asaf Uçar ile Akşamın foto muhabiri Hikmet Tanılkan içeri girmek ve resim çekmek istediler. Hürrem Müftügil :

"— Hayhay!.. Ancak, arkadaşlar içerde yoklar, isterseniz geldiklerinde hep birlikte çekin" dedi.

Rüştü Özal - Vahap Dizdaroğlu
Bir prestij meselesi

Müftügilin "arkadaşlar", dediği, saat 18'de yapılacak müşterek toplantıda bulunacak olan CHP 1İlerdi.' Nitekim saat 18 'de ilk olarak Çoşkun Kırca ile Ali İhsan Göğüş, birkaç dakika ara ile de diğerleri geldiler. Foto muhabirlerinin çalışmaları kısa sürdü. .Bu-sırada Orhan Eyüpoğlu koridorlarda geziniyor, Vahap Dizdaroğlu ise gazetecilere dert yanıyordu. Dizdaroğlu Almanyaya gitmek Üzereyken sırf bu toplantı için seyahatini tehir etmişti. Cebinden çıkardığı dolar ve markları göstererek :

"— Bakın, her şeyim hazırdı. Üstelik, keyfetmek için de gidecek değildim, eşimi tedavi ettirmek için gidiyordum. Kaldık iste" diyordu.

Saat 18.80 'da CHP Senato ve Meclis Müşterek Grup Yönetim Kurulları ile Merkez Yönetim Kurulu bu hava içinde mühim toplantılarına başladılar.

Üyeler uzun bir masanın etrafına çepçevre oturdular ve müzakere açıldı.

Tencere ve dibi...

CHP Genel Sekreteri Kemal Satır toplantıya başkanlık etmekteydi. Tahkikat Komisyonu üyelerinden Muammer Erten, önce, hazırladıkları raporu okumaya başladı. Raporun okunması onbeş dakikadan fazla sürdü. Raporun okunması bitince ilk sözü CHP Grup Başkan Vekili Rüştü Özal aldı ve:

"— Raporu dinledik, şimdi de cevapları dinleyelim." dedi.

Cevaplar okunmağa başlayınca konu oldukça dağıldı. Zira üyeler içinde pek asabi mizaçlı olanlar va-dı ve sabırları pek çabuk taşıveriyordu. Cevapların hemen hepsinde CHP'ye plâtonik bağlılık ifade ediliyordu. Mestelâ Kasım Gülek şöyle diyordu : "Ben, muvakkat olarak ihraç edildiğim müddet içinde bile partime saygı göstermişimdir."

Avni Doğanın okunan cevabı ise son derece kısaydı. Doğan, özetle, Komisyonun, peşin hükümlere bağlandığını, üstelik, verilecek kararların açıklandığım ifade ediyor ve "Siz, zaten kararıma verdiniz" diyordu.

Celâl Sungur ve Esenginin ifadelerinde de pek elle tutulur bir şey yoktu. Sungur, partisine bağlılığından bahsediyordu. Esengin ise, atatürkçü bir parti kurma teşebbüsünden başka hiç bir günâhı olmadığını ileri sürüyor, bazı CHP 'li idarecileri de şahit gösteriyordu.

Kırca, raporun bu "cevap" kısmında dayanamadı ve :

"— Atatürkçü bir parti kurma

yolunda faaliyet göstermek, CHP yi atatürkçü bir parti olarak kabul etmemektir. Bu sözler bile kendisinin partiden ihracı için kafidir" dedi.

Fakat mütalea beyan etmenin sırası olmadığını bilen Kırca, sözü fasla uzatmadı.

Cevaplar okunduktan sonra Rüştü Özal bir kere daha söz aldı. Meseleyi enine boyuna incelemek gerektiğini ifade ederek :

"— Bu konu burada acele ile ele alınamaz. Halk üzerinde menfi tesir icra etmesinden endişe duymak lâzım. Meseleyi iyice inceleyelim ve sonra Umumi efkarı tam manasıyla tatmin edecek bir gerekçe ortaya çıkaralım. Bunun için raporun tümü üzerinde genel görüşme açılmasını talep ediyorum" dedi.

Özal, öteki Grup Başkan Vekili Vahap Dizdaroğlu tarafından desteklendi. Dizdaroğlu da söz alarak şöyle dedi :

"— Bu kurullar bir taraftan Par tinin, bir taraftan da Parlâmentonun yetkili kurullarıdır. Kanunun siyasi tesirlerini' ve Parti içindeki neticelerini dikkate almalıyız. Üstelik, böyle bir disiplen kovuşturmasına gidilirken konu daha şümullü olarak mütalea edilmelidir. Hattâ icabederse, bazı derneklere girmiş partililer hakkında da tahkikat açmalıyız."

Özal ve Dizdaroğlunun bu izahlarından sonra toplantıdaki hava birden gerginleşti, müşterek toplantı içinde iki karşıt fikir belirdi. Biri,

Celâl Sungur
Yel üfürdü...

Bir kaza dolayısıyla

Bu mecmuanın hazırlanmakta olduğu sırada. Kastan Güleğin İstanbul yolunda geçirdiği trafik kazasıyla ilgili haber geldi. Haber, emin olunsun ki, bu mec muada çalışan herkesi, istisnasız üzdü. Vesile acılı olmasa, belki Kasım Güleğin kendisi "Nasıl üzülmesinler? Bu yas sıcağının haber kıtlığında Kasım da elden, giderse ne yazarlar.. diye gülümsemekten geri kalmayacaktı. Zira bizim toplumumuzda bası ölçüler, bizim mecmuada cari bazı ölçülere hiç uymaz.

Bu mecmuanın "Politikacı Kasım" hakkındaki düşünceleri hiç kimsenin meçhulü değildir. Sadece yandaki sütunlara bakmak, bunu anlamaya yete'-

cektir. Hatta, "İnsan Kasım" kuyucularımız bilirler. Ama Ka dolu bulunmadığımızı bütün okuyucularımız bilirler. Ama Ka sım Güleğin sahsına gelen bir felâket, bir acı bizi müteessir eder. Şahısların o taraftarıyla, insanî *duygularımızın çercevesi haricinde, bir alış verişimiz yoktur.*

Kasım Güleğe acil şifa dile-- riz. İnşallah, en kısa zamanda iyileşecek ve toplum hayatına dönecektir. Yatağında dudaklarına bir tebessüm kondurmak için ilâve edelim: Onu, bir trafik kazasının zararsız hale sokmasına gönlümüz razı olmuyor. Sezarın hakkı, Sezarın elinden alınır mı ya..? Değil mi, Kasım Gülek.?

Kenan Esengin
...su götürdü

İki Grup Başkan Vekilinin savu duğu, "Derinliğine Tahkikat" fik diğeriyse, Kırca ve Ali İhsan Göğ ün savunduğu "İşi çabucak halli mek" fikriydi. Zeki Baltacıoğlu aldı ve :

"— Şahıslar hakkında zaten rüşme açılacak. Her şahıs haklı da görüşülürken, raporun tümü rinde de görüşme yapılmış olur" di.

Fakat Özal ısrar etti ve bir daha söz alarak, neticeyi lehine viren bir konuşma yaptı. Özal şi dedi :

"— CHP kuvvetlidir. Şahısla tahrikleri İle Parti içinde mel cıkmaz. Gidenler bir koparma yi mazlar. O halde, telâşlanmağa zum yoktur."

Özal bundan sonra, İşin oldu ti ye getirilmesinin CHP yönün mahzurlarım saydı döktü ve içinde herkesin, yaptıklarının bını verirken, hiç kimsenin İçindi şüphe kalmamasının gerektiğini etti. Sonra da izahatına İlk ya teklifini ekledi. Mesele enine na görüşülmeli ve ondan sonra hıslar teker teker ele alınmalıyı

Özalın bu açıklaması havaya muşattı, iki karşıt fikir nok birleşti ve Zeki Baltacıoğlu bir daha söz alarak :

"— Rüştü beyin izahatından ra ben de fikrimi değiştirdim. görüşme açmamız yerinde ola dedi.

Bakan teklifi oya koymağa

sum dahi görmedi. Zira iki taraf da bu meselede bir sakınca görmüyordu.

Genel görüşme açılması haıkkındaki teklif kabul edildiğinde saat gecenin biriydi. Son sözü gene CHP Grup Başkan Vekili Vahap Dizdaroğlu söyledi :

"— Mesele bu operasyonla dört Kişinin atılması değil, CHP içinde gerekli insicamın sağlanmasıdır. Derinliklerde daha başka meseleler de rar."

Koyunlar ve bacakları

Genel görüşme kararından, sonra şahıslann teker teker durumları alınacaktı. Bu ara Özal bir başka eklif getirdi. Teklif şuydu: CHP için bir takım gizli temaslar yapan CHP liler vardı. Bunlar hakkında komisyon inceleme yapmış ve raporunu sunmuştu. Bu görüşmede, adı eçen şahısların juntacılık ile ilgilenin bulunup bulunmadığının incelenmesine yer. vermese. artık lüzum yoktu. Zira bu, Parti organlarının etkisi dışında, tamamen Türk Ceza kanunu hükümleri - içine giren bir meseleydi. Bunun için yapılacak iş, meseleye Parti disiplini yönünden bakmaktı.

Özalın söylemek istediği fikir bu|ydu: Bunlar Türk Ceza Kanununa göre bir suç işlemişler midir, işlemeişler midir? Bunu; mahkemeler ilalı eder. Biz, mahkeme değiliz. 3iz, partinin'içinde disiplinin mevcuretini sağlamakla görevli organla. İşin Kanuni suç tarafı bizi alâkadırmaz. Bu adamlar partiye kar günahkar mıdırlar, günahkâr de» ler midir? Biz buna bakarız. Akhalde, görüşmelerin neticesini alnın imkânı yoktur.

Özal, izahatını destekleyen şu leri ekledi :

"— Nitekim adamları buraya bigetiremedik. Var mı böyle bir kimiz? Gelmez, gelmez..."

Teklif makul görüldü ve mesele sadece Parti disiplini yönünden ılmasına karar verildi. Eğer Junhikâyeleri bahis konusu ise, Maduruşmaları sonunda bu husus aydınlığa kavuşacak ve belki de Kanunu muvacehesinde müta-edilecekti.

sıra, her şahsın durumunun ay ayrı incelenmesine geldi.

Doğrusu istenirse, toplantıya hahava, bu işe bakanların mesebilhassa partinin prestiji bakıdan çok ciddiye aldıklarını gösordu.

Kulağa Küpe..

İhtisas Meselesi

Kasım Gülek, Avrupa Konseyinin.Genel Sekreterliği için day bulunduğunu kendinden menkul,olarak söylüyor ve bu makama tavsiye edilmesini Hur hükümetten istiyor.

Amma iş!

Önce Fens mektubu, şimdi Erkanlı Telgarfı ! Ulaştırma mütehassıslarının en iyisini bulmuşuz. Genel Sekreter diye elin yabanına mı kaptıracağız ?.

İlk olarak Kenan Esengin . ele alındı. Zaten, raporun — 20 sayfalıktır — hemen, büyük bir kısmı bu eski Generale —Zonguldak milletvekili — ayrılmıştı.'

Raporda, Esenginin bir parti kurmak için bir takım temaslar yaptığından, partiyi bölücü bir takım yazılar kaleme aldığından bahsediliyor ve kendisinin CHP 'den kesin olarak ihracı tavsiye ediliyordu. İhraç, kararı alınmasına sebep olarak, Esenginin neşredilmiş makaleleri ve iştirak ettiği "Atatürkçü Parti toplantıları" gösteriliyordu. Esenginin müdafaası da bu arada okundu. Üyeler. fikirlerini söylediler. Orhan Eyüboğlu söz aldı ve Esenginin kesin ihracına taraftar olmadığını, ortada hafifletici bir sebep bulunduğunu ifade etti. Eyüpoğlunun ifadesine göre, Esengin, böyle bir parti kurulması yolunda yaptığı temaslardan bazı CHP li idarecileri haberdar etmişti. O halde hareketinde kesin ihracı gerektiren bir şey yok» tu. Buna cevap Coşkun Kurcadan geldi. Kırca, toplantı başlarken sarfettiği bir sözü tekrarladı ve :

Halûk Nur Baki
Dışardan gazel

"— Atatürkçü parti kurmak yolunda gayret sarfetmek, CHP'yi atatürkçü bir parti olarak kabul etmemek demektir. Bu da Partiyi bölme gayretidir. İhracı yerindedir."

Kırcadan sonra diğerleri de fikirlerini söylediler ve Başkan oylamaya geçti. Neticede Esenginin ihraç talebiyle Haysiyet Divanına sevkine karar verildi.

İkinci olarak Avni Doğanın durumu ele alındı. Doğan için müzakere pek uzun sürmedi. Zira elle tutulur, gözle görülür o kadar çok delil vardı ki...

Bir defa, yazdığı makaleler, CHP Genel Başkanı hakkında söylediği sözler, Mamakta verdiği ifade Doğanın ihracı için yetti de arttı bile.. Doğanı müdafaa eden tek bir üye çıkmadı.

Gülekle Erim

Üçüncü olarak Kasım Gülekin durumu görüşüldü. Gülekin ihracı için ileri sürülen deliller arasında bir de mektup vardı. İki "14 cû" arasında teati edilen bu mektupta "14, ler Partisi" nden bahsediliyordu. Hayatperegt 14 cü bu yeni parti kurulunca bir müdahaleyle bütün öteki partilerin kapatılıp iktidarın bu partiye verileceğini sözlüyor ve hazırlıklara alt olarak Kasım Gülekle .teması anlatıyordu.

Bunun dışında bir başka mektup daha söz konusu edildi. Bu mektup da Kasım Gülek tarafından Pariste bulunan Aydemir Balkana yazılmıştı. Gülek bu mektubunda Parlâmentolar Birliği toplantısı için Avrupaya geleceğini ve oradaki müşterek dostlarıyla —müşterek dost, Brükselde bulunan Kabilbaydır — mutlaka görüşmek istediğini bildiriyordu.

Güleke bu mektup sorulmuş ve yazıp yazmadığı konusunda kendisinden sadece, Menderesi hatırlatan bir "Hatırlamıyorum" cevabı alın" mıştı. Güleki de müdafaa eden kimse çıkmadı ve ihracı uygun görüldü.

Nihat Erim konuşulmağa başlandığında Kırca söz aldı, bir açıklama yaptı. Kırca bu açıklamasında,

Parti denilen nesne

Bir siyasi parti., seri mal gibi aynı kalıptan dökülmüş kimselerden müteşekkil değildir. Bir siyasi partinin sağ kanadı okur, ortası olur, sol kanadı olur. Bir siyasi parti içinde, teşekkülün idaresini ele geçirmek için mücadele cereyan eder. Bü mücadelenin iradece fikir platformunda olması idealdir ama dünyanın hiç bir tarafında buna fazla rastlanılmaz. Kulis yapılır, ittifaklar kurulur, grup anlaşmaları hazırlanır, oylar kanalize edilir. Oyları kazanan iş başına geçer, kendi görüşüne göre partiyi, partinin ana prensipleri çerçevesi dahilinde çekip çevirir. Atık parti adına temaslarda bulunmak, par. ti adına söz söylemek, parti adına taahhütlere girmek, koalisyon kurmak, koalisyon bozmak o idareci takımının yetkisi içindedir. Yeniden idareci takımı seçimi yapılıncaya kadar...

' Ama, parti bir "Kadınlar Hamamı "da değildir ve "seri mal gibi ayni kalıptan dökülmüş olmamak" her partilinin bir ayrı partiymiş gibi davranmasına cevaz vermez. Bir cumhuriyetçi parti düşününüz. Hem bu partiden olacaksın, hem de kaybettiği tahtına, yeniden oturmak isteyen bir sakıt hükümdar sülalesiyle temas kurup ona cumhuriyetçi partinin desteğini vaad edeceksin! Böyle bir adamın o partide tutulması aklın ve mantığın alacağı bir şey midir? Adam isterse gide, bir kralcı partiye girer. Adam isterse gider, komplolara katılır. Adam istense gider, açıktan krallık propagandası vanar. Fakat, gider! Kalmaz. Bırakmazlar.

Tabut adam partilidir, ama partinin başına dış kuvvetlerin tesiriyle geçmek sevdasındadır. Farzediniz ki İngilterede Muhafazakâr Parti, Avam Kamarasının en kuvvetli partisidir. Kraliçe, Hükümeti kurmak görevini elbette muhafazakar Partinin liderine verecektir. Bir partili çıkıyor, bir takım akıllı evvellikler peşinde sandığı Kraliçeye veya onun tertip meraklısı Başmabeyincisine hizmet arzediyor. "Beni Başbakan adayı yaparsanız, ben kendi partimden şu kadar adam getiririm, liberallerin desteğini temin ederim, İşçi Partisinin de büyük bir kıranının oyunu alırım" diyor. Kendi partisinde hizipler' kuruyor, liberallerle, İsçi Partisiyle bu istikamette görüşmeler yapıyor. Tabii böylesine. İngilterede önce Kraliçe yüz vermez ve onu kapısından içeri sokmaz. Basmabeyincisi tertlpçiyse,|onu hemen yolcu eder. Ama Muhafazakâr Parti de, kendisini bölme plânaiı böylesine fütursuzca yürütmeye çalışan mensubunu derhal kapının önüne bırakır. "Ben bizimkilerden şu kadarını getiririm. diye çeteci hesabı yapılır. Par tili hesabı' yapılmaz. Kendine güvenen, o kadar adam alıp partiden çıkar, bir yeni parti kurar, milletin kar şısına geçip ondan oyunu ister.

Bu, adına Demokrasi denilen sistemde oyunun ili ve en basit kaidesidir. Bir, partinin içinde ne fikir, n makam mücadelesi yapmak yasaktır.

Ama, partinin içinde!

Partinin içinde..

Erimin Meclise verdiği bir kanun teklifinin kabul edilmemesi üzerine, kendisinin Hükümeti kötüleyici beyanlarda bulunduğunu, Hükümetin bir kanadı da CHP olduğuna göre CHP 'yi bölücü hareketler yaptığını İddia etti. Kırcanın bu iddiası fazla mültefit karşılanmadı. Bu arada Erim hakkında bir başka tanığın ifadesi dikkati çekti. Tanık, Afyon bağımsız milletvekili Halûk Nurbaki idi. Nurbaki bu ifadesinde birkaç nokta üzerinde durarak, Erimi yeni bir parti için hazırlık yapmakla itham ediyor ve üç madde sıralıyordu :

1 — Erim CHP — AP koalisyonu bozulduğu günlerde AP 'lilere yanaşmış ve Başbakanlık için temaslara girişmiştir.

2 — Erim., yeni bir parti kurulması için andirekt temaslara girişmiş ve bu arada vasıta ile, kuracağı yeni partiye Nurbakiyi de davet etmiştir. .

3 — Erim, Gülekin kuracağı bir parti içinde yer almayı kabul ettiğini bir vesile ile bildirmiş ve beklenen mübadele vâki olursa, öbürlerinin — başta C.H. P. — feshedilmesiyle kalacak yegâne partinin Genel Başkanlığını kendisinin, Gülekin ise Genel Sekreterliğini alacağını yakınlarına fısıldamıştır.

Nurbakinin tanıklığı komisyon üzerinde o kadar tatmin edici intiba bırakmadı. Bir kare,' Nurbaki bağımsızdı, partili değildi, tarafgirlik yapabilirdi. Sonrakileri sürülen iddiaları ispat etmek güçtü. Her ha'de bu, bir ayrı meseleydi'. Juntacılı faslıyla ilgisi azdı.. Ona başka, açıdan bakmak lâzimdı.

Müşterek Yönetim Kurulları, Erimin ihracı için yeter delil bulamadı.

Celâl Sungur için alınan ihraç kararının sebebi. Sungurun, dış seyahatle inde yaptığı temaslar oldu. Bunun dışında, Türkeşin meşhur "Huzur Derneği" ile ilgisi de tespit edilmişti. Çerçi Sungur bu iddiayı reddetmiş ve Huzur Derneği ile bir ilgisi olmadığını bildirmişti ama, dış temasları için bir sebep gösterememişti. Sungurun ihracı da ittifakla karar altına alındı.

Saat sabahın 6.15 'inde Müşterek Yönetim kurulları incelemelerini bitirdiler. Zeki Baltacıoğlu ve Coşkun Kırca, rapor hakkında bir fezleke hazırlamakla görevlendirildiler. Bu fez'eke, CHP Haysiyet Divanına verilecektir ,Kırca ve Baltacıoğlu salı sabahı saat 7 'ye kadar Mecliste çalıştılar, sonra, birkaç saat uyumak için evlerinin yolunu tuttular. Akşam üzeri saat 17 'de İki üye CHP Genel Merkezine geldiler, Kırca doğruca üst kattaki Bürosuna çıktı ve çalışmağa başladı. Baltacıoğlu ise alt katta misafirlerini kabul ettikten sonra, saat 'de Kırcaya iltihak etti. '

Fezleke ve rapor, CHP Haya Divan'na verilecektir. Haysiyet yanı işi en kısa süre içinde direcektir'.

isyan

Cürmün cezası

Bu hafta Mamaktaki Muhabir kulunun düzenli mahkeme sa bir sabah vakti heyecanlı günleri birini yaşadı. Basın mensupları dinleyiciler mutaddan çoktu. O duruşmaların ilk safhasının kal kısmını teşkil eden olay cereya ti: Savcı, beş gündür hazırlan olduğu iddianamesini okudu. namenin uzun olması ve talep len cezaların sonda bildirilmesi vadaki elektriği arttırdı. Hale namede suçlar ve delilleri dökülürken zaman zaman bir sinek uçacak olsa duyulacak oluyor, sükûneti sadece değişe venlik kıtası bozuyordu.

Sanıklar arasında iki grup yecanı yüzünden belli oluyordu sanık, hasta olduklarından duruşma da bulunmuyorlardı. Bunlarda İsyanm 2 numarası Fethi Ota Fethi Gürcan bir celsede, "ki liyle, kendisi dahil 14 kişiyi na dizeceğini" söylemiş olan tır-. Diğeri, Gürcan Himmet

Alpaslan Türkeş-Fethi Gürcan-Turgut Alpagut-Muzaffer Özdağ
Elmalarla armutlar

ncüsü ise, her sorguya çakilişin-
ağlayıp inleyen Ziya Gökalp Pu-
Sonda görüldü ki, savcı Pu-
hakkında idam cezası istemiş-

Heyecanlı grupun biri, elebaşı du-
nda mahkemeye sevkedilmiş o-
ran teşkil ettikleri gruptu. Ele-
ardan sadece Talat Aydemir, bir
iz beklemediğinden sakindi,
Alpagut, Bahtiyar Yalta,
Erten, Yaşar Başaran, Hakkı
Galip Gültekin, İzzet Köz, Ce-
kırca adeta sapsarıydılar.

birinci grup, aralarında 14'lerin
de bulunan ve 20-21 Mayıs ge-
irtibatlarının bulunduğuna da-
olmadığı kanaatini muhafaza
bakımdan' "ümit heyecanı" j-
üri sanıkların grupuydu. Hakla-
tahliye karan verilmiş olanla-
namı duruşmaya gelmişlerdi.
pir talebi son ce'sede reddedil-
lunan Muzaffer Özdağ garip
tipi hareketler yapıyor, Alpas-
lan Türkeş dudaklarını kemiriyordu.

iddanemeyi Yargıç Bnb. Turgut A-
iddinameyi, tok bir sesle oku-
du.

Sanık hakkında

Kanununun 146/1. maddesi:

ve Cumhuriyeti Teşkilatı Esasi. Kanunun tamamını veya bir kısmını lıya tebdil veya ilgaya ve bu ka- teşekkül etmiş olan Büyük Mil- sini İskata veya vazifesini yap- mane cebren teşebbüs edenler' sıpa mahkûm olur.

Haklarında bu maddeyim uygular nılması istenilen sanıklar:

Talât Aydemir, Fethi Gürcan, Turgut Alpagut, Bahtiyar Yalta, Emin Arat, Galip Gültekin, Rıfki Erten, Yasar Başaran. Hakkı Sümer, Tevfik Ünlüer, Tevfik Saltoğlu, Erol Dinçer, Remzi Kılıç, Salim Miman, İzzet Köz, Cevat ösemir, Ziya Gökalp Pusat, Nihat Sertöz, Önder Ahdınlı, Kadir Yıldırım, Savat Kilimci, ilhan Bas, Mustafa Karazeybek, Cevat

Talât Aydemir
No:1

Kırca, Osman Demir, Muzaffer Güney, Ahmet Gücal, 'Mustafa Üstüner.

70 sanık hakkında

T.C. Kanununun 146/3. maddesi:

Birinci fıkrada yazılı suça ikinci fıkrada gösterilenden gayri surette iştirak eden bir fer'i şerik hakkında beş seneden onbeş seneye kadar ağır hapis ve amme hizmetlerinden müebbeden memnuiyet cezası hükmolunur.

Haklarında bu. maddemin uygula" nılması istenilen sanıklar:

Ayhan Öcal, Mustafa Pakova, Turgut Saltoğlu, Necdet Öz, Kemal Kâhyaoğlu, Abdullah Yılmaz, Hüsamettin Paksoy, Tevfik Ecemiş, Metin Akpınar, Zihni Cetiner, Yasar Nezihi Fırat, Erol Ege, Osman Yetkin, Bamazan Öztürk, Ümmet San, Mehmet Erdoğan, Kemal Ülkütanak, Erol Isıltan, Erol Akkıvılcım, Cemal Oğuz, Yaşar Korkut, Özkan 'Cansel, Ferit Kelecek, Alâaddin Açan, Tuncay Yener, Hasan Kıran, Güven Kütük, aktuğ, Erhan Dağıstanlı, Zeki Yılmaz, İhsan Seçgül, Aycan Ünlü, Erbil Yücelten, Nihat Conguroğlu, Atilla Altugan, Erkan Mersin, Feridun Erman, Ömer Tekebaş, Ergin Osmanoğlu, Tezcan Zağın, Muhteşem Erol Aydın, Mehmet Çilingiroğlu, Enver Apaydın, Sedat Ünal, Mustafa Şatıroğlu, Mehmet Gül, Münip Tepeci, Şükrü Sönmezsoy, Selim Türkkan, Gazi Alankus, Sabri Sarıyer, Orhan Dünday, Sefer Sayılır, Abdullah Gebeş, Hüseyin Bildirici. Orhan Şahin, Mehmet Özmaden. Fahrettin Odabaşı, Me. lih Özkot, Turhan Erdemgil. Sacit Uluç. Tuncer Orhan, Yurdun Tuncel. Becep Uslu, Şükrü Aral, Fevzi Bingöl, Fahri Ergun. Tevfik Sarıkaya, Gündoğan Doğançay. Fethi Isıktepe, Feridun Özbay,

6 sanık hakkında

T.C. Kanununun 151. maddesi

Bundan evvelki maddelerde yazılı cürumlerden birine muttali olan her fert bunu derhal hükümete haber Vermeğe, mecburdur. Bu mecburiyeti makbul bir

Türkiyenin sakal ve bıyığı

Perondan sonra Arjantin, bir. kördüğümün karşısında kaldı. İhtilâlle devralınmış bir İktidar ve miras kalmış bir berbat ekonomi! Böyle bir ekonominin düzeltilmesi, ancak halkın kemer sıkması, yani fedakarlığa katlanmasıyla kabildir. Ama ar jantın halkı, . ingiliz halkı değil ki.. Nitekim iktidarı devralmış olanlar ne zaman iktisatcı Algasaysay'ı basa getirip onun kemer sıkma politikasını yürürlüğe koymuşlarsa halk derhal homurdanmaya başlamış ve politika borsasında peronizın. prim yapmıştır. Bu, tabii askerleri huzursuz kılmıştır. Zira Arjantin-. de, iktidarı Perondan almış olan Ordunun -yani, Ordunun tamamının- bunu tekrar peronizmin eline asla, ama asla teslim etmeyeceği gün gibi aşikâr bulunmaktaydı. Huzursuzluk Silâhlı Kuvvetler içinde bir takamı kimselerin "Olmuyor.. Yürümüyor.. Şu millete bak. bunun Demokrasi' nesine? İnsanda biraz anlayış olur. Halbuki bunlar, en aşağılık demagogun ağına en kolay şekilde düşüyorlar: Bunlara sopa lâzım, sopa!" diye, bazen iyi niyetle kıpırdanmasına yol açmış. Ordunun tamamı bir kaç defa bunların darbe teşebbüsünü bastırmak zorunda kalmıştır. Ama bu arada, kemerler de gevşetilmiş, enflasyonun ipleri elden kaçırılmıştır. Tekrar sıkışıldığında tekrar Algasaysay'in metodlarına dönülmüş, gene peronizm prim yapmış, gene askerler huzursuz olmuşlar, aynı oyun devam etmiştir.

Şimdi Arjantin, milletin nihayet basireti *seçmesiyle fasit dairenin üzerinden kurtulmuştur. Peronizmin bir büyük dalavere olduğunu ve bundan hayır gelmeyeceği gibi bunu tekrar kurmanın imkânsız bulunduğunu da halk kütleleri anlamıştır. Milletim oyuna verdiği peronist olmayan bir idare altında ve Silahlı Kuvvetlerim sempati desteğiyle Arjantin, bundan sonra yaralarını sarmaya çalışacaktır. Ama bu yolu bulmak arjantinlilere çok kıymetli altı uzun yıla malolmuştur.*

Acaba Türkiye, sakalı ve bıyığı bulaştırmadan? tükürüğünü şöyle bir uzağa bu kadar uzun zaman kaybetmeden fırlatabilecek mi, fırlatatmayacak mı? Bu, İnönü ile milletin müştereken geçilecekleri büyük imtihandır.

maazerete müstenit olmaksızın yapmayan lar, fesat fiile çıkarsa bir seneden ve fiile çıkmazsa altı aydan aşağı olmamak üzere hapsolunurlar.

Haklarında bu maddenin uygulan' ması istenilen sanıklar:

Mustafa Ok, Gökalp Kasapoğlu. Halim Menteş, Uysal Altuğ. Rıdvan Metal, Talar Sonaten.

6 sanık hakkında

T.C. Kanununun 230/2. maddesi:

Bu ihmal ve terahiden veya amirin kanunî emirlerini yapmamış' olmaktan Devletçe bir maazeret husule gelmiş İse derecesine göre üç aydan üç seneye kadar hanla cezası ile birlikte muvakkaten veya müebbeden memuriyetten mahrumiyet cezası hiikmolunur.

Haklarında bu maddenin uygulanması istenilen, sanıklar:

Behzat Tanır, Sehahattin Altmok, Necati Taylan, Nihat Şendoğan, Hadi Kantarcı, Mustafa Cihanğiroğlu.

Beraeti istenilen sanıklar:

Şükrü İnanç, Elmas Gencer, Kadir Cıtak, Cahit Aksoy. Hasret Karakas, Mehmet Erengül, Dündar Seyhan, Necati Ünsalan, Asım' Mutludoğan. Saffet Olgac. Alpaslan Türkeş. Fani Akkoyunlu, Muzaffer Özdag. Rıfat Baykal, Yüksel Erol, Metin Tulgan. Agâh Ürel, Hasan Bilici, Coşkun Savat. Yüksel Akar, Yiğit Erdem. Günay Tanju., Duran Uzun, Cemil Dağüstün. İzzet Şener, Zeki Celep, Ekrem. İrge. Orhan Türkkan, Şeref Uluğ. Mustafa Sakar, Adnan Celikoğlu. Selçuk. Atakan. Şinasi Camçeken, Cengiz Tanay. Zeki Altınsay, Arif Yurteri. Safa Seven. Macit Ötüğen, Necmi Çetin, Halit Büyükmenderes, Turgut Şener.

Ağustos ortasına doğru...

İddianamenin dinlenmesi sırasında anlaşılan husus, beklenildiği gibi, savcının Mamak Mahkemesini sadece 20-21 Mayıs gecesi cereyan eden olayın duruşmasını yapmakla görevaddetiğini ortaya koydu. Zira beraatli istenilen sanıklar o geceki harekâta katıldıkları hakkında kâfi delil bulunmaması sebebiyle bu fasla dahil edilmişlerdir. Ama bunların icinde Anayasayı başka bir tertiple tağvir ve tebdil için teşkilât kurmak, kumpas kurmak gibi faaliyete girişmiş olan emekliler, siviller varsa ve bunların bu faaliyeti tesbit t edilmisse haklarınd, normal adalet mekanizması tarafından takibata seçileceği süphesizdir. Sıkı Yönetim Kanununa, göre Mamak Mahkemesi. sadece Sıkı Yönetimin ilânına sebep olan hadiseyle ilgili sucları mulhakeme edebilmektedir. İşin öteki tarafı ne Mamak Mahkemesini, ne de Sıkı Yöntimi ilgilendirmektedir. O fasıl, Mamak faslı bittikten sonra açılabilecektir. Zira savcının iddianamesi, duruşmaların sadece bir faslını kapamaktadır.

Nitekim mahkeme, iddianamenin okunmasından bir gün sonra, sabahleyin tek-ar açıldığında savunmaların hazırlanması için sanıklara ve avufkatlarına sekiz günlük bir mehil tanıdığım bildirdi. -Savcıya verilen mehil beş gün olmuştur-. Böylece 1 Ağustos günü duruşmaların ikinci faslı, yani savunma kısmı açılacaktır. Yassıadada avukatlar savunmalarını yazılı olarak vermişler, fakat bunu kısa şekilde, şifahen izah etmişler, en sonda da söz sanığın kendisine verilmiştir. Savunmaların bitmesiyle duruşmalar tamamlanmış olaçaktır. Bundan sonra mahkeme, tetkik için kendi kendine bir mehil verecektir. Son celsede, hükümler tefhim olunacaktır

Hâkimler heyeti, savunma için sekiz günlük mehil verirken hiç kimseyi tahliye etmedi. Savcı iddianamesinin sonunda, beraatleri talep edilenler hakkında böyle bir kararın verilip verilmemesi hususunun takdirini mahkemeye bırakmıştı.

Mahkeme takdirini, aleyhte kullandı.

Hükümet

Çay ve paça hikâyesi

Bu hafta ortasında, bir. sabah Yüksek Planlama Kurulu Başbakan İsmet İnönünün başkanlığında toplandı ve öğlene kadar çalıştı. Takvim, 1963 yılı Temmuz ayının 25 ini gösteriyordu.' Yüksek Planlama Kurulu o 'gün, 1964 yılının proğgram üzerindeki çalışmalarına başladı. Kurula sunulan bilgiler ise, daha da önceden Plânlama Dairesi tarafından hazırlanmıştı; 35 Temmuz 1963 sabahı, 1964 yılı proğramını hazırlamak üzere toplantılar yapılması D. P. iktidarından bu yana köprülerin altından gerçekten çok su geçmiş hur lunduğunun en parlak delilini teşkil etti. Bir sabah kalkıp, bir gece evvel görülen rüyanın . tatbiki için emir verilmesi devri sanki üç yıl öncenin değil de, bir aasır evvelin adetidir. Usuller o kadar farklı hale gelmiştir. Ancak bunda bir de zaruret vardır: Ekonomileri plânlı ve proğramlı bütün memleketler için durum bundan başka değildir. Nitekim Türkiyeye Yardım Konsorsiyon mu. son toplantısında Türkiyeye 1964 yılı için yapılacak yardıma ait görüşlerin bu Sonbaharda başlaması yolunda karar alınmıştır.

Ancak bugünlerde, Türkiyede çok şeyin değişmiş bulunduğunun tek delili Yüksek Planlama Kurulu-

nun toplantısından ibaret kalmadı. Meclisin tatilinden faydalanarak yurt içine dağılmış olan milletvekili ve senatörler Plânın "endahtsız atış" a fena halde mani olduğunu görüp anladılar. Deresi olmayan bölgeye köprü vaad etmek bir yana, halk bir şey istediğinde "Derhal! Ankaraya gider gitmez Bakanı görür, bunu temin ederim.. Benim kadar kudretli bir temsilciniz varken sizin sırtınız mı yere gelir?" demek bile kabil olmuyordu. Zira Plân, o bölgeye milletvekili ve senatörden çok önce gitmişti ve bölge halkı, istediği şeyin hangi yılın plânında bulunduğunu bile öğrenmişti. Bu, temsilcilerde Plâna karşı yeni bir antipati ve allerjinin doğmasına yol açtı.

Bu hissin tepkileri, Meclis açıldığında ve bilhassa yeni Plân görüşmeleri başladığında kendisini mutlaka hissettirecek ve bindiği dal kesilmiş olan bir çok milletvekili ve senatör Plân üzerinde tadilât için gayretlerini geçen yıla nazaran daha da kesifleştireceklerdir.

Daha ciddi tehlikeler

Ancak Plânı tehdit eden tehlike bu kadar değildir. Hatta bu tehlike, asıl tehlikenin önünde hiç mesabesindedir. Büyük dert, Ticaret Müvazenesinde gider ile gelirin, yani ithalât ile ihracatın arasındaki uçurumun büyüme istidadı göstermesidir. Planlı bir ekonominin ilk devresi, dünyanın her tarafında bir "kemer sıkma devri" iken bizde istihlâk maddeleri ve lüks eşyanın satışı gittikçe artmakta, bunlar ithalâttan karşılanmakta, bir tedbir günün politik şenliği arasında pek az kimsenin hatırına gelmektedir. Hele mahalli seçimlerin arefesinde halkı sıkıntıya düşürecek çareler çok politikacıya kezzap gibi gelmektedir. Halbuki bol olacağı sanılan mahsulün bedeli müstahsilin ve komisyoncusunun celbine girdikten sonra mala talep büsbütün artacak, bir enflasyon tehlikesi kendisimi hissettirecektir. Buna karşı fedakârlıktan başka bir tedbir mevcut değildir.

Halbuki Maliyenin kasasına, ek gelir bir yana, normal gelir girmemektedir ve bir takım "mali cambazdık" lara başvurmak zarureti hasil olmaktadır.

Tanıtma

Altına hücum,

Orta boylu, saçları hayli dökülmüş olan zayıf yüzlü adam, üzgün bir tavırla başını iki yana sallıyarak:

"— Kardeşim, beni en çok yılda» ran bu tavsiye mektupları. Dakika geçmiyor ki bir mektup, bir telefon gelmesin. Burada iş mi yapacağız, yoksa eş dost tayinleriyle mi uğraşacağız? Anlıyamadım. Oysa, topu topu 44 dış görev var" dedi.

Olay haftanın başlarında Turizm ve Tanıtma Bakanlığının ikinci katındaki duvarları ses geçirmez plâstik kaplamalı geniş Bakan odasında geçti. Orta boylu, zayıf yüzlü adam Turizm ve Tanıtma Bakanı Nured" din Ardıçoğlu idi. Ardıçoğlu Bakan olur olmaz kolları sıvayarak işe girişmişti. Bitmek bilmeyen bir enerjiyle bir yandan "Olmazsa olmaz" denilen yeni teşkilât kanununun bir an önce Meclisten geçmesi için uğraşırken öte yandan da bakanlığın ana kademesini teşkil eden personelle birlikte girişeceği yeni hamleleri plânlamıştı. Nihayet Kanun Meclisten çıktı. Daha evvelce kâğıda dökülen fikirler teker teker ele alınarak tatbik mevkiine konmağa başladı Bakanlığa yeni bir hava, bir hareket gelmişti. Ancak sıra personel meselelerine ve hele dış tayinlere gelince işin rengi birden değişiverdi İkinci kat koridorlarım salkım salkım iş isteyenler doldurdu. Tavsiye metup ve telefonları birbirini takip etmeğe başladı. Bir karambol her geçen gün biraz daha yoğunlaşarak bitirdiğimiz hafta boyunca devam etti.

Yüksek Plânlama Kurulu İnönü nün başkanlığında yaptığı top lantıda
Paça ıslanmadan sıvanmalıdır!

Kulis faaliyetleri büsbütün nazlandı, kapah kapılar ardında akla hayale gelmiyecek kaşkarikolar gev rildi. Hemen herkes bir yolunu bulup, İkinci katın koridorunda bir gölge sessizliği ile ileriiyerek Ardıçoğluna veya Altemur Kılıca bir kere olsun boy göstermeyi ihmâl etmedi. Tayin listesinin henüz açıklanmamış olması zaten elektrikli olan havayı büsbütün gerginleştirmişti.

Bu atmosfer içinde yüzleri güldüren, dudakların kenarına birer küçük tebessüm konduran tek kelime "Esperanza" dır. Ça—ça ritminde olan ve ''ümit" anlamına gelen bu kelime, şimdi bakanlık koridorlarında merhaba yerine kullanılmakta, gönlünde dış görev yatanlar birbirleriyle "Esperanza" diyerek selâmlaşmaktadırlar.

Kırılan ümitler

Ardıçoğlu bütün bu iç ve dış tazyiklerin yanı sıra, tayinleri tek bir prensibe bağladı. "Yüksek tahsil ve lisan bilgisi" Dış göreve atanacak olan kimselerde önce bu vasıflar aranacak, daha sonra da mesleki formasyonları göz önünde bulundurulacaktır. Ardıçoğlu ve iki yardımcısı Nejat Sönmez ile Altemur Kılıç bakanlık içinde ve dışında bulunan bütün adayları gözden geçirdiler, her isim Üzerinde tek tek durarak gerekli randımanı verebilecek kapasitede olanları bir liste halinde , tespit ettiler. Bundan sonraki çalışmaları ise halen bakanlığa bağlı dış görevlerde bulunan yetersiz personeli ayıklama ameliyesi takip etti ve görüldü ki bu kadrolar bir kac kişi hariç, tamamen torpili kuvvetli, hiç bir ise yaramıyan ve hattâ emirlerine verilen ödenekleri dahi harcamaktan çekinen bir takım ihsanlarla doldurulmuştur. İşe, önce bunların ayıklamasiyle başlandı. Çeşitli görevlerde bulunan 18 kişi merkeze çağrıldı. Bakanlık teinde de. tasfiyeye güdülerek 40 kişinin işine son verildi. Böylece lüzumundan fazla kabarık olan kadro normal hacma indirilmiş oluyordu. Ancak bütün bu hususlar halledildikten sonra tayin listelerinin hazırlanmasına geçilebildi. Yeni teşkilât kanunundan sonra bakanlığın yurt dışı faaliyetleri iki ana gruba ayrılmaktadır. -Ataşelikler ve turizm büroları Buna göre bazı basın ataşelikleri lâğvedilerek bunların sayısı 7 ye indirilmiş ve turizm faaliyetlerini organize etmek üzere New York Londra, Paris, Brüksel, Frankfurt, Münih, Stokholm, Roma. Viyana, Karaca, Tahran, Cidde, Beyrut ve Tel—Aviv 'de turizm büroları açılması kararlaştırılmıştır. Eldeki listeye göre bu yerlerin doldurulmasına başlandı. Bu arada Bakanlığın ana kademesini teşkil eden Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürü Nejat Sönmez ile Müşaviri Altemur Kılıç akla gelen ilk isimler oldu. Ee, tekkeyi bekleyen çorbayı içecekti. Sönmez Londra, Kılıç ta Bonn basın müşavirliklerine atandılar. Bu arada Kılıç ötedenberi ideali olan televizyon konusunda incelemeler de yapacaktı! Washington Basın Ataşeliği için Anadolu Ajansı eski Genel Müdürü Erdoğan Ulus en kuvvetli namzet ın atanmaları kararlaştırıldı. Bunlar, Türkiyenin bir sabah kalktıklarında kendilerini "turizm, uzmanı bulan kıymetleridir! Paris, Ne York, Tahran, Tel Aviv ve. Karaç deki bürolar şimdilik boş bırakıldı Bir sabah başka kimseler "turizm mütehassısı" olarak uyanacaklar d mektir.

Dış tayinlerin yanı sıra Ardıca Umu düşündüren bir diğer konuyla da bakanlık içinde boşalan kadı ların ve bilhassa yeni teşkilât kar nunda vazedilen Bakanlık Müs şanlığı ile Tanıtma ve Turizm nel Müdürlükleri kadrosunun nasıl doldurulacağı teşkil etti. Müsteşarlık için önce Dışişleri Bakanlığı tisâdi İşbirliği Genel Sekreteri

Nejat Sönmez
Tekkeci

olarak kabul edildi. Geriye kalan Paris, Bern, Atina ve Lefkoşe ataşeliklerine gerek Ardıçoglu ve gerekse Kılıç ile Sönmez, bütün araştırmalara rağmen bitirdiğimiz hafta içinde kadro dolduracak çapta adam bulamadılar.

Turizm Bürolarına yapılan tayinler ise nispeten daha kolay yürüdü ve birkaç kadro hariç hemen bütün isimler tespit edildi. Londraya Yusuf Mardin, Brülksele Anadolu Ajansı Genel Müdürü Nail Mutlugil, Frankfurta Fuat Emircan, Münihe Can Evcan Stokholme, U.P. Türkiye temsilcisi Zeyyat Gören, Viyanaya Hayat Dergisi Yazıişleri Müdürü Sadun Altuna, Romaya Ümit Halit Demiriz. Ciddeye Aziz Özbamuran Gürün düşünüldü. Fakat rün teklifi reddedince bu göre işleri Bakanlığı Tetkik Kurulu kanı Sedat Tolganın getirili karar verildi. Ardıçoglu anca mesele halledildikten sonra ve Turizm Genel Müdürlük larının doldurulması İşiyle olacaktır. Bu konuda bilinen sus her iki Genel Müdürün bakanlık dışından seçileceğidir.

Sıvanan kollar

Tayin listeleri hazırlanırken bürolarının başarı dereceli ait etmek üzere Ardıçoğlun sürdüğü bir kriter büyük çay gördü. Buna göre büroların dikleri başarı eskiden oldugu merkeze gönderilen faaliyet

Sanki gazete çıkaracaklar!

Yeni adıyla bir Tanıtma Bakanı, tek maddelik bir kanunu çıkardığı gün memleket ve bilhassa vergi mükellefleri kendisine şükran borçlu olacaklardır. Kanunun o tek maddesinde "Bütün basın ataşelikleri lağvedilmiştir" ibaresi bulunacaktır. Zira, bizim "Yağma Hasanın Böreği" icat etme kabiliyetimizin eserlerinden biri olan bu müessese kadar lüzumsuz, faydasız, hattâ zararlı ve kötü bir başka müessese, devlet teşkilâtında az vardır. Bu yüzdendir ki yıllardır bir talanı adamlar, bazıları bazen en süfli silahları kullanarak bu ataşeliklerin avına çıkarlar ve basarı kazandıklarında gidip dışarlarda milletin parasını yerler. Kulislerde ve kudret sahiplerinin kapılarında cereyan eden bu av, şimdi, çoğu bu avcılardan. müteşekkil bir heyetin tertiplediği plân sayesinde bir sürek avı haline gelmiştir. Yok mudur bu memlekette, bu börek tablasını aç gözlülerin önünden çekip alacak bir izan ve insaf sahibi?

Ne yapar bir basın ataşesi? Bulunduğu memleketin basınıyla temas eder, onlara kendi memleketinin meselelerini, hususiyetlerini an latır. onlarla dostluklar kurup onlardan o memleketlere ait gayriresmi bilgileri alır, bu iki taraflı çalışmayı değerlendirir. Bütün basın ataşeliklerini tarayınız, bunu yapan bir tek, ama bir tek adam bulursanız onu başınızın tacı yapınız. Zaten nasıl yapacaklardır ki? Çoğu, bırakınız diğer bütün unsurları, lisandan mahrumdurlar ve sosyal münasebet konusunda kasapla bakkalarından başka yabancı tanıdığa sahip değillerdir. Geri kalanları ise, memleket hakkında en ufak bilgiye sahip değildirler.

Ama bu isin esnafı, işten zerrece habersiz Bakanlara meseleyi öyle bir allayıp pullamışlardır ki. şimdi çok kimse basan.' ataşeliğini bir ihtisas işi sayar. İhtisas da, gazetecilik olacaktır! Sanki adam orada, gazete çıkaracaktır da böyle bir bilgiye sahip bulunmalıdır. Bu keşfi sadece biz yapmışızdır. Zira başka basın ataşelerinin yüzde dokpandokuzu doğru dürüst hariciye memurlarıdır. Yani, tahsili yerinde, lisanı düzgün, imtihandan geçmiş, gecekonduya benzemeyen bir bakanlığa bağlı, tayinleri de. terfileri de bütün memurların tayin ve terfi usullerine uygun kimseler. İngilizlerde böyledir, alınanlarda böyledir, fransızlarda böyledir. Bir hariciye memuru. basınla münasebet yürütme görevi alır. mesele biter. Bizde, evlere şenlik! Ataşe muavini, katibi. tercümanı.. Kâtibiyle tercüman vasıtasıyla konuşan basın atataşesi gördünüzmü? Şöyle bir Avrupayı dolaşınız. Türkiye Elçiliklerinle Görününüz.

Yazıktır ye günahtır ve Tanıtma Bakanlığı Cook acentesi değildir. Kendini bilen bir Bakan buna göz yumamaz. göz yummamakla mükelleftir. Biliyor musunuz ki. bir basın ataşesi, ataşenin sadece kendisi, ayda bu devletten 10 bin liraya yakın tahsisat almaktadır.

Günahtır bu devlete, günahtır bu millete !

Bu faaliyetler sırasında çalışmaları dağıtmamak ve en kısa »aman da netice almak üzere bazı bölgelere öncelik tanınmıştır. ilk yıllardaki yatırımların ağırlık merkezini Marmara, Ege, Akdeniz sahilleri teşkil edecek ve bu maksatla İzmitten başlıyarak İznik, Bursa, Çanakkale, Edremit, İzmir, Kuşadası, Bodrum, Marmaris, Fethiye, Antalya, Adana, Anamur ve Mersinden geçerek İskenderunda sona erecek olan yüksek standartta bir sahil yolu inşa edilecektir. Bu sahil şeridi ile güney sahillerine kadar çekilen turist güzergâh boyunca özel ve yabancı sektör tarafından inşa edilecek olan tatil köyleri, plaj, gazino ve moteller bulacaktır.

Ancak bütün bu güzel tasavvurların yanı sıra hailen İçişleri Komis-

Nureddin Ardıçoğlu
Offf! Offf!

değîl, o memleketten gelen tur-
sayısı ile ölçülecektir. Böylece
alanlarda "Çok lâf yerine "Çok
prensibi hâkim olacak ve dış gö-
birer arpalık olmaktan kur
tulacak güncek fonksiyonları ka-
şılanacaktır.

içi faaliyetlerinde ise ba-
daha çok koordinatör duru-
kalacak, turizm sahasındaki
ileri plânlama, kredi verme ve
hazırlamaktan ibaret olacak-
Devlet ancak özel teşebbüsün gir.
sahalardaki külfeti üzerine
ıçoğluna göre asıl döviz bıra-
kacak turist orta sınıf halktır. Bu se-
yahatlat yatırımlarının tatil köyleri, n
mütevazi ve temiz oteller gibi
tesislere yöneltilmesi ve bu te-
büyük kitlelerin ihtiyaçları-

na cevap vermesi sağlanacaktır. Bu konu ile ilgili olarak özel teşebbüse -verilmek üzere 25 milyon liralık bir kredi fonu ayrılmış bulunmaktadır. Ayrıca yabancı sermaye de desteklenecek ve azami kolaylıklar gösterilecektir.

yonunda bulunan Türkiye Turizm İşleri Genel Müdürlüğünün kurulması ile ilgili bir tasan Ardıçoğlunu derin düşüncelere sürüklemektedir. Tasarıya göre Vakıflar idaresi, Denizcilik Bankası, Emekli Sandığı ve İşçi Sigortaları Kurumu birleşerek Devlet Turizm' İşleri Genel Müdürlüğü adı altında bir banka kuracaklar ve turistik tesisler için yatırımlar yapacaklardır! Yalova, Abant, Kilyos ve Edirnedeki tesislerin tutarı milyonları bulan zararlarını hatırlayan Ardıçoğlu acı acı gülümseyerek:

"— Turizm her şeyden evvel özel teşebbüs işidir. Ben şahsen bu kurulacak Genel Müdürlüğün kâr

edeceğine inanmıyorum ve kurulmaması için de elimden geleni yapacağım" demektedir.

Haklı söze ne denir ?

idare

"Düşünülmemektesiniz!"

Bizde bir atasözü vardır: "Baş ol da, istersen soğan başı ol!" C. H. P. nin eski Genel Sekreteri Kasım Gülek de, artık Türkiyede Genel Sekreterlikten ümidi kesmiş olmalı ki yeni Genel Sekreterlikler peşinde gözükmektedir. Adananın becerikli milletvekili, bu defa Avrupadan bir yeni türküyle geldi. Bildirdiğine göre, Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği için avrupalılar kendisini düşünmüşlerdi! Ama, bu işte bir de rakibi vard: Bir yunanlı. Şimdi, yunananın değil de kendisinin Avrupa Konsey Genel Sekreteri olması için Hükümetin resmi bir teklifte bulunması gerekiyordu. Eh, bir yunanlı Genel Sekreter olacağına, bir türkün bu şerefli makamı işgal etmesi nasıl tercih olunmazdı?

Ancak Hükümet meseleye baktığında gördü ki, keramet şeyhin kendisinden menkuldür ve böyle bir düşünce Avrupa Konseyinde, kimsede mevcut değildir. Kasım ' Güleğin isteği, ortaya bir de "yunanlı rakip" hikâyesi atıp millî his istismarı yaparak kendi adaylığını Hükümete teklif ettirtmektir.

Kasım Gülek konuyu önce Basna aksettirdikten sonra, Hükümete de resmen müracâat etti. Bunun üzerine, Hükümet kendisine istediği resmî cevabı verdi :

" Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği için aday gösterilmemiz Hükümetçe düşünülmemektedir!"

Ulaştırma

Düşman kardeşler

Geçen haftanın sonlarında Millet Meclisindeki müzakereler tamamlanarak Senatoya sevkedilen iktısadî Devlet Teşekküllerinin Rsorganizyonu ile ilgili kanun, yıllardanberi Maliye Bakanlğı ve Devlet Demiryolları arasında gizliden gizliye devam etmekte o'an sessiz bir mücadeleyi gün ışığına şikardı. Kanun, üçüncü maddesinde getirdiği bir hükümle "Kamu niteliğinde olan müesseseler İktisadi Devlet Teşekkülü olarak mütalaa edilemezler" diyerek, Azimnen de olsa, bu şekilde kamu hizmeti görmekte olan

İhsan Şeref Dura

Bir uç

D. D. Y. ve *P. T.* T. Genel Müdürlüklerini İktisadi Devlet Teşekküllerinin dışında mütalaa etmektedir. Gerçi her iki genel müdürlüğün de isimleri, belirtilmemektedir ama, tasarının hazırlanmasında geniş çapta rolü olan Maliye Bakanlığı yetkilileriyle Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarı Ziya Müezzinoğlu bu müesseseleri mutlaka İktisadi Devlet Teşekküllerinden ayırarak katma bütçeli bir müessese halini» getirmek istemektedirler.

Müezzinoğluna göre, Devlet Demiryolları yıllardanberi bütçesini daima zararla kapatmakta ve İktisadi Devlet Teşekküllerinin kuruluş gayelerinin tamamen aksine olarak rantabı bir idare kuramamaktadır Büyük bir kadro fazlalığı kendilerine yapılan müteaddit hatırlatmalara rağmen tasfiye edilmemiş, her yılı zararla kapanan bütçeden sanki kârlı bir müesseseymiş gibi personole bol keseden ikramiyeler, dağıtılmıştır. İşte bütün bu sebeplere istinaden gerek Maliye Bakanlığı ve gerekse, Devlet Plânlama Teşkilâtı bu hesapsız gidişe bir "dur" diyebilmenin ancak bu idareye devletin' vazıyet etmesiyle mümkün olabileceği kanaatine varmışlardır. Müezzinoğoluna göre devletin murakabesi altında özel bir kuruluşla idare edildiği takdirde bu teşekkül kısa zamanda zarardan kurtularak kâra geçebileceği gibi, kuruluş fonksiyonlarından olan gerekli yatırımları dahi yapabilecek mali güce ulaşabıleçektir.

D. D. Y. yetkilileri ise tamamen aksi kanaati, taşımakta ve kanunda yer alan bu hükmü yıllardan beri D. D. Y. ile Maliye Bakanlığı arasında süregelmekte olan bir mücadeleye atfetmektedirler. Onlara göre. 1953 yılından beri Maliye Bakanlığı, D. D. Y. 'nı kendi mürakabesi altına almak istemekte ve bunun için zaman zaman teşebbüse geçinektedir. Genel Müdürlük bütçesinin her yıl zararla kapanmasının sebebi ise gene tam bir serbesti içinde çalışamamıs olmasından ileri gelmektedir. Meselâ Karabük Demir ve Çelik Sanayii Genel Müdürlüğü le ilgili nakliyat, tarifenin çok altında bir fiyat üzerinden yapılmakta ve sadece bu yüzden yılda 250 milyon liralık bir zarar doğmaktadır.

Derdin çaresi

Yeni kanunla kendilerine de diğer İktisadi Devlet Teşekküllerine tanınan Kanuni bütçe yerine iş programı; Artırma ve Eksiltme Kanunu yerine, alım, satım talimatnamesi; Formaist murakabe — Divanı Muhasebat — yerine, bünyevi mürakabe -- İdare Meclisi ve Yüksek Murakabe — Mühasebe-i Umumiye kanunu yerine, ticarî usuller ve ticari muhasebe gibi imkânlar tanındığı tak: dirde, basiretli bir tüccar gibi hareket etmek ve zarardan kurtularak, kâra geçmek mümkün olacaktır. Üstelik bugün Avrupada hiç bir dedemiryolu idaresi devlet tarafından — Son olarak İspanya Demiryolları İdaresi de serbesti kazanmıştır.idare edilmemektedir. D. D. Y. nn katma bütçeli bir idare haline gelmesinin Bağlıyacağı yegâne sonuç, her yıl zarar eden bir müessesenin borçlarının devlet eliyle finanse edilmesinden başka bir şey olmayacaktır.

Mesele, her iki açıdan da bakıldığı zaman ayrı ayrı hususiyetler arzetmesi bakımından, son derece ilginçtir ve gerekli çözüm yolu, kanun Senatoda -da kabul edildikten sonra kurulması tasarlanan Reonganizaısyon Komitesinde aranacaktır,

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Batı-Doğu

Bal-şeker

(Kapaktaki toplantı)

Bugünlerde bütün dünyanın gözü, Moskovaya çevrik bulunuyor. İki büyük devletle -Amerika ve Rusya- onların sadık üçüncüsü -İngiltere arasında yapılan görüşmelerin önce havası» onu takiben istikameti bu alâkanın sebebini teşkil etmektedir. Ağzından ballar akan bir Krutçef, dostluk gösterisinde ondan aşağı kalmayan 71 yaşındaki milyoner amerikan müzakerecisi Harriman ve îngilrterede Macmillan'ın mirasını alacağından bahsedilen bir ingiliz lordu, Hailsham.. Müzakere konutu: Herkese uykularını kaçırtan bir nükleer savaş ihtimalini ortadan kaldıracak bir anlaşmanın zeminini bulmak! Bütün bu unsurlar, dünya gazetelerinin haber sıkıntısı çektiği bir mevsimde yanyana gelince, basının ve dolayısıyla umumi efkarın gözünün Moskovaya çevrilmemesinin elbet te ki imkânı yoktur. Şimdi, bilhassa Krutçef, bu alâkanın devam etmesi için kolları sıvamış durumdadır. .

Zaten işin başından itibaren Rus Diktatörünün "gayretli" olduğu gözden kaçmadı. İlk toplantı için Kremimde, yeşil çuha kaplı bir masanın başında . bulunulduğunda tombul Krutçef neşeli bir şekilde:

"— Andlaşmayı hemen imza etmekle işe başlayalım mı?" diye yanındakSlere takıldı.

Harriman, Rus Düktatörünün karşısında oturmaktaydı. Hemen bir kalemi Krutçefin önüne itti. Krutçefin yanındaki Dışişleri Bakanı Andreyi Gromilko ise güllimseyerek patronuna:

"— Siz imzalayın, üst tarafını biz doldururuz.." dedi.

Herkes bir kahkaha attı. Amerika -İngiltere heyetinin dokuz, Sovyetlerin ise beş bir tanesi Krutçefin kendisiydi- diplomatla temsil edildikleri "nükleer silâh denemelerini yasaklayıcı andlaşma için konferans" işte bu hava içinde devam etti.

Tatlı bir Krutçef

Krutçef, konferansı himayesine almış bulunduğunu daima belli etti. İlk toplantı için Kremlinde bir büyük odayı tahsis ettirtmesi ve buna bizzat başkanlık etmesi bunun ilk delilini teşkil etti. Ortaya on metre uzunluğunda, üzeri yeşil çuha- kaplı bir masa yerleştirilmişti. Herkesin önünde kırmızı kalemler, beyaz kâğıtlar ve birer yeşil mikrofon vardı. Krutçef herkese takılmaktan kendim alamadı. Harriman'a "Ne o, yılları tersinden saymaya başladın.." dedi. Harp içinde Moskovada bulunmuş olan Harriman, pek 71 yaşını göster-. memekteydi ama, ne de olsa 1940-larda olduğundan farklıydı. O da Krutçefe "Siz de.." diye mukabele etti. 69 yaşında bulunan Krutçef bir kahkaha attı:

"— Ooo, ben çoktan başladım.."

Fotoğrafçılara nasıl poz verileceği yeni nüktelere vesile oldu. Harriman ve. Hailshaım Kus Diktatörünü ortalarına alma!: istiyorlardı. Krutçef onların bu arzularım yerine getirirken acıklı bir tarzda ellerini ileriye uzattı ve dehşete kapılmış gibi haykırdı:

"— Eyvah, emperyalistler tarafından sarıldım.."

Sonra Lord Hailsham'a baktı ve:

" Amerikalılar siz ingilizleri, topraklarından atmakla pek. iyi etmişler.." dedi.

İngiliz lordu:

"— Ecdadım iki taraftan birden gelmektedir" diye mukabele etti.

Krutçef toplantıya başlanılması için oturulmasını istedi, ama yer göstermedi ve:

Biz sizin emperyalist usullerinizi takip edecek değiliz.. Onun için, canınız nereyi çekerse oraya oturun"' dedi.

Herkes oturduktan sonra salonun kapıları kapandı. Delegeler dışarıya çıktıklarında, saat öğleden sonra altıbuçuktu. İlk toplantı üç saatten fazla sürmüştü.

Meselenin esası

Daha sonra görüşmeler, her birine Krutçef iştirak etmeksizin, Kremlinde değil de Moskovanın ortasında bulunan ve çarlardan kalma bir şatoda, Spirinidonıvka Sarayında devam etti. Ama toplantıların havası hiç değişmedi. Bir anlaşma niyeti her iki tarafta da daima sezildi. Haftanın sonunda Krutçef ile Harrıiman, Amenika-Rusya. atletizmi müsabakaları dolayısıyla Lenin stadyumunun şeref locasında karşılaştıklarında bunun bir başka delilini ver-

Ooo, bu ikimizden de büyük!..

Açıktaki 700 Milyon

Politikada, gerçeklerin bir takım hıssı veya indi sebeplerle görülmemesinin, görülmek istemmemesinin ne fayda verdiğini anlamak kabil değildir. Bugün dünya' nüfusunun üçte biri. bir sistem içinde ve kızıl idare altında toplanmış haldedir. Bu sistemi tasvip etmeyebiliriz. Bu idareyi beğenmeyebiliriz. Ama Komünist Çin buradadır ve burada kalacağı anlaşılmaktadır. Her halde, eğer Komünist Çin ile Milliyetçi Çinden birinin bugünlerde ortadan kalkacağı, tartışılacaksa bunun Komünist Çin olacağına dair eli ateşe sokmak pek aklıbaşında bir davranış sayılamaz.

Komünist Çin, Amerikanın aforozuna uğramıştır. Pekin Hükümeti, bilhassa John Foster Dulles'tan kalma bir tutumun neticesi olarak Washington tarafından tanınmadığı için Birleşmiş Milletlerin üyesi değildir, çok batılı memleketle münasebeti yoktur, bir ıssızlık içinde bedbahttır ve macera peşindedir. Dünya nüfusunun üçte ikisinin kabul edildiği bir topluluktan geri kalan üçte biri uzak tutmak ziyadesiyle faydalı neticeler vermiş değildir.

Eğer bugünkü konjonktür içinde bir memleket bir nükleer savaşı göze alabilecek durumdaysa, bu hiç şüphe yok Çindir. Geniş toprakları ve bol nüfusu, kıran kırana bir mücadeleden sonra da Çinin elinde toprak ve nüfus kalması ihtimalini Çin idarecilerinin aklına şüphesiz getirmektedir. Ama Çinin, böyle bir mücadele için gerekli silâhlara mâlik olmadığı aynı derecede doğru olduğu gibi Çin idarecilerinin illâ harp dive tutturmuş bulunmaları da akla çok yakın bir ihtimal olmaktan uzaktır. Çin, içinde bulunduğu ıssızlığı yok etmeye her şeyden daha fazla önem verdiğini gün geçtikçe daha iyi belli etmektedir ve komünist âlemde bir rus peyki olmayı reddetmesi, bu İstikamette direnmesi kendisinde bazı güçlükler gördüğünün delilidir.

700 milyonluk Komünist Çin, dünya siyasetinin kenarında tutulmakla mı, yoksa içine alınmakla mı insanlık için daha faydalı olacaktır? Amerika tarafından cevabı aranacak olan sual budur ve yapılırken sadece mantık ve basiret' ölçüleri ön plâna çıkarılmalıdır. Sovyetler ile Çin arasında son günlerde baş gösteren derin ihtilâf iyi incelendiği takdirde Moskovaya karşı baş kaldırmış' 'olan Pekin idarecilerinin mantıkî olmaktan fazla hissi davrandıklarını görmemek imkânı yoktur. Kediler bile bir duvar dibine sıkıştırıldıklarında tırnaklarını çıkarıp hamle yapmak sevdasına kapılırlar.

Milliyetçi Çinin bir gün kıtaya çıkıp Komünist Çini yeneceğini ve saatin ibrelerini ters çevireceğini sanmak fazla hayal gücü İsteyen bir düşünce tarzıdır. Bu, Milliyetçi Çinin Komünist Çine feda edilmesini istemek mânasına alınmamalıdır. İki Çin, pek aâlâ beraber olabilirler ve Birleşmiş Milletlerin, eğer müttehit davranılırsa, onlara bunu' kabul ettirmek imkânı vardır.

Önümüzde bir fil duruyor. Biz, gözlerimizi kapatıp bağırıyoruz: "Burada fil yok! Burada fil yok!"

diler. Krutçef amerika'ı milyoner müzakereciyi bu locanın arkasında bulunan bir küçük Salona aldı ve orada kendisiyle bir saat başbaşa görüştü. Zaten toplantıların devam ettiği sırada Macar Başbakanı Moskovada bulunduğundan onun şerefine tertiplenen partilerde de Krutçef; Harriman ve Hailsham gayrıresmi şekilde buluşmak, konuşmak imkânını buldular. Krutçef bu münasebetle Kremlinde verdiği bir kabul resminde, bir çok elçinin bulunduğu bir toplulukta, görüşmelerin müsbet yolda ilerlediğini bildirdi. Ama bu arada yeni bir adım daha attı ve nükleer silâh denemelerini yasaklayan andlaşmayla birlikte Doğu ile Batı arasında bir Saldırmazlık Paktının imzalanmasını derpiş etti.

Tabii bu teklif -ilk defa ortaya *ar* tılmamakla beraber büyük sansasyon yaptı ve Moskovada cereyan etmekte olan hâdiselerin önemini büsbütün arttırdı. Rus Diktatörünün NATO ile Varşova Paktı arasında bir saldırmazlık andlaşmasının imzalanmasını istediği zaten bilinmekteydi. Ancak bunun, iyi giden nükleer silâh denemelerini. yasaklama konferansı sırasında ortaya atılması dikkati cekmemezlik etmedi.

Teknik ve umumi siyaset

Spiridonovka Sarayında, üç heyet sadece nükleer silâh denemelerini yasaklama konusunda görüştü. Havada, denizde, fezada ve karada yapılacak denemelerin yasaklanması konusunda fazla bir müşkilatla karşılaşılmadı.Bu hususlarda uzun Cenevre konuşmalarında hava yumuşatılmış, meseleler olgun hale getirilmişti. İhtilâf konusu, yeraltı denemeleri vesilesiyle çıktı. Bu denemeler ile alâkalı kontrol sistemini kabule, ruslar pek yanaşmamaktaydılar.

Lord Hailsham
Sâkin ingiliz

Krufçef, müzakerelerin daha da genişletilmesi teklifini, İşin bu safhasında ortaya attı. Kadar'ın ziyareti dolayısıyla Kramlinin büyük toplantı salonunda altıbin kişilik bir birleşim yapılmaktaydı. Krutçef orada söz aldı ve tam doksan dakika konuştu. Spiridonovka Sarayı toplantılarının ne safhada bulunduğunu anlattıktan sonra niçin bir saldırmazlık paktının yapılmadığını sordu ve bunun yolunu da gösterdi. Rus Diktatörüne göre, bir savaş ancak sürpriz hücumla çıkabilirdi. Eğer hava ve demiryolları sıkı şekilde kontrol edilebilirse bu ihtimal ortadan kalkacaktı. Taraflar, bir sürpriz hücum için gerekli yığmağı yapamayacaklardı. Nükleer silâh denemeleri de bu arada kontrol altına alınmış olacağından dünyadan harp endişesi bütün yok edilecekti. Krutçef:

"__ öyle sanıyoruz ki bu Saldırmazlık Paktının şekli, tarafları tatmin edecek şekilde tesbit edilebilir. Zaten önemli olan şekil değil, esastır" dedi.

Rus Diktatörü bu arada. Cinlilere de hücumunu utmadı ve Çinlilerin ihtilal ateşlerini Amerikayla bir nükleer savaşı teşvike kadar götürmelerini Şiddetle teşvik etti,

Spektaküler rus teklifi, tabii hem Moskovadaki amerikan ve ingiliz heyetlerinde, hem de dünya başkentlerinde geniş yankılar yarattı. Amerika heyetine başkanlık eden Harriman, nükleer silah denemelerinin yasaklanması işini müzakere için rus başkentine geldiğini, fakat güneşin altımda ne kadar mesele varsa hepsini müzakereye hazır bulunduğunu ifade etti.

Beliren istifhamlar

Krutçefin teklifi bazı meseleleri ortaya koymaktadır:

1 — Ruslar, nükleer silah denemelerinin yasaklanması işini Saldırmazlık Paktının imzasına bağlamakta mıdırlar, bağlamamakta mıdırlar? Rus diktatörü bu hususu açıklamamıştır. Ama bu haftanın ortasında bir ilk netice alındığında, rusların işi öyle bir yokuşa sünmak niyetleri olmadığı anlaşıldı ve tabii bu, kendileri için iyi bir samimilik notu oldu.

2 — Bir Saldırmazlık Paktı bir Zirve Toplantısını gerektirecek midir, gerektirmeyecek midir? Görünen, gerektireceğidir. Nitekim Ken? nedy, bir basın toplantısında, "şimdilik niyeti bulunmamakla beraber" her hangi bir toplantıya katılmak için Washington'dan ayrılabileceğini ima etmiştir. Haftanın ortasında aynı hususu Macmillan tekrarladı.

3 — Saldırmazlık Paktı kimlerin arasında imzalanacaktır? NATO ile Varşova Paktı arasında mı, yoksa Amerika ile Rusya arasında mı? ilk ihtimal uzun ve çetrefil yeni gülüşmeleri gerektirecektir. Zira, bilhassa NATO memleketlerinin çeşitli meseleleri, talepleri vardır ve bunların başında Almanya gelmektedir. İkinci ihtimalde de, Amerikanın kendi müttefikleriyle müzakere etmeden böyle bir harekete girişmesi bahis konusu değildir.

Tabii işin iyi ve pratik tarafı, nükleer silâh denemelerinin yasaklanması konusunda üç heyetin Moskovada anlaşmaya varın neticeyi almasıdır O takdirde siyasi hava son derece yumuşak ve böyle bir ortam içinde Saldırmazlık Paktı cok kolaylaşacaktır. Zaten tutulan yol da bu olmuştur. Bu Paktın, belki de XX. Asrın en önemli siyasi hâdisesini teşkil edeceğinden hiç kimsenin şüphesi yoktur. Ama bu önemde bir hadisenin, bugünden yarına. hiç haksızlık ve ortamı yapılmaksızın gerçekleşmesi çeşitli çevrelerin direnmeleriyle güçle

Krutçef Camp David'te İke ile
Tarih tekerrürden ibarettir

Krutçef Pekinde Mao ile
...hayali cihan değer

Krutçef Viyanada Kennedy ile
Can ve ciğer

şecektir.

Buna mukabil, ortada bir unsur vardır ki insana ümit vermektedir: İnsanlığın ve iki büyük umumi efkârın, amerika umumi efkârı ile rus umumi efkârının çok şiddetli barış arzusu. Ne Rusyadaki "ideoloji sersemleri", ne Amerikadaki "harp bezirganları" kendi umumi efkarlarinn bu arzularına karşı koyacak kudrete değildirler.

Ümitti hava

Nitekim, Moskovadaki görüşmelere hakim olan neşeli ve iyimser hava, her tarafta bu sebepten dolayı müsbet akisler yarattı. Ancak, ortada bir şüphe mevcuttur. Ruslar bu çeşit meselelerde, işin başında hemen daima böyle bir tavır takınmaktadırlar. Barış, zaman zaman adeta. elin ucuna gelmektedir. Fakat son anda, bazen bir teferruat noktasında Sovyetler bir hır çıkarmaktadırlar ve her şey suya düşmektedir. Talbii bu, bir nevi soğuk duş yerine geçmektedir. Ondan sonra Kremlin bu hayal sukutunu kendi Soğuk Harp propagandasında kullanmaktadır. Batılılara suç yüklemekte, onları sammiyetsizlikle itham etmektedir. Ancak, şimdiye kadar oyun p kadar çok tekrarlanmıştır ki artık inanan, hele Batıda hemen hiç yoktur. O bakımdan, Krutçefin bir defa daha aynı yola sapması kendisine kâr değil, zarar getirecektir.

Mamafih, Rusya ile Çin arasındaki görüşmelerin hemen hemen Batılılarla görüşmelerin başladığı sırada tam bir fiyaskoyla neticelenmesi Sovyetlerin "Batıya Yaklaşma" politikasının meyva vermesi ihtimalini ister istemez çoğaltmaktadır.

Suriye

Papasın pilâvı

Ufak Orta Doğu merhleketlerinde bile, kuyruğuna üçbuçuk adam bağlayan maceracının Radyoya el koyup Başkent sokaklarına silâhlılar doldurunca iktidara, artık el koyamad'ğı Suriyede geçen haftanın sonunda cereyan eden bir teşebbüs sayesinde gözler önüne serildi. Oralarda dahi, ihtilâllerin bir meşru ve mantıki sebebe dayanması • zarureti böylece ortaya çıkmış oldu.

Suriyede, son ihtilâlden bu: yana iki cereyan çarpışmıştır. Suriyenin -ve onunla birlikte Irakın bir siyasi teşekkül olan Baas Partisi etrafında istikrar bulması. Suriyenin ve onunla

Haftanın Portresi

EMİN HAFIZ

Arap âleminde 52 yaşında, beyaz saçlı, çok konuşmayan, kurnaz bakışlı, inatçı ve pervasız, ama hesaplı bir adam, Suriye Generali Emin Hafız bir Kuvvetli Adam olarak ortaya çıkmış bulunuyor.

Hafız, Halepte fakir bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Meslek olarak daha küçük yaşta askerliği seçmiş, bir piyade subayı olarak Orduda görev almıştır. Sonra 1957'de Alay Komutanlığına yükseldi. 1958'de Suriye ile Mısır birleştiğinde bu görevini muhafaza etti. Müteakiben Kuzey' Suriyenin Komutan Muavinliğine atandı.

Bir rivayet, Hafızın 1959 'da General Kasıma karşı Musulda girişilen harekâta katılmış ve asilere yardım etmiş olduğudur. Ayaklanma. Baas'cı gayelerle tertiplenmişti. Bu, Hafızın Baas ile temasının ve ona bağlantısının iyeni olmadığını göstermektedir. Ancak Musulda oynadığı rolün ne olduğu tam olarak bilinmemektedir.

Zaten Suriyenin yeni Kuvvetli Adamının esrarlı bir tarafı vardır. Büyük hususiyeti fazla konuşmamasıdır. Kendisiyle görüşmek fırsatı bulanların intibaı şudur: "Oturur, konuşursunuz. Sonra bir de bakarsı-. nız ki, butun söylediği kelimelerin adedi, onu bulmamaktadır." Bundan dolayı Hafızın gerçek niyetleri, kimlerle müşterek hareket ettiği nasıl bir Suriye düşündüğü hâlâ meçhul bir taraf muhafaza etmektedir.

Emin Hafız, Musul ayaklanmasından sonra Sovyetler Birliğine gönderilmiş ve oradaki bir kurmay okulunda öğrenim görmüştür. Suriye Nasırdan ayrılınca Hafız, Ordu Eğitim Başkanı olmuş, ancak bir süre sonra gözden düşerek Moskova ve Buenos Ayres ataşemiliterliklerine sürgün olarak gönderilmiştir. Hafız buralardan Baas ile münasebetini devam ettirmiştir. Nitekim 8 Mart ihtilâli başarı kazanınca Hafız derhal memlekete geri getirilmiş ve Milli İhtilâl Konseyinin üyesi yapılmıştır. Burada General Hariri ile mücadeleye girişmiş ve mücadeleyi kazanarak genç rakibini Parise sürdürtmüstür.

Şimdi Hafız, henüz büyük bir şöhrete malik olmamakla beraber Suriyenin bir kollektif idareciler tabakası içinde Kuvvetli Adamı olarak görülmektedir. Afilere karşı giriştiği hareket, kend'i hakkındaki "merhametsiz, soğuk, katı, hesaplı" teşhisini doğrulamıştır. Kuvvetini, kendisine bağlı birliklerden aldığı için henüz popüler olmak yolunda bir gayret sarfına lüzum görmemektedir. Ama Nasırın kesif propagandası karşısında kendisine bir de siyasi hüviyet vermek için tedbir almasını beklemek lâzımdır. Her halde bu hüviyet, Baas partisinin sosyalist görüşlerine uygun olacaktır.

birlikte Irakın- bazı es/ki askerler eliyle Mısırın kucağına, itilmesi. Suriye böyle bir tecrübeden geçmiştir ve bir süre Mısırla aynı idare altında kalmıştır. Bu, Suriyeliler için bir tatlı hatıra olmaktan uzaktır. Ama o devrede iktidarın tadını tadıma bulunanlar veya bir iktidarın tadının hasretini çekenler ümitlerini kesmemiş-. ler, Ordu içinde tahrik yoluyla kendilerine taraftar bulmaya çalışmışlardır. Bu cereyanın temsilcisi olan bir genç general Hariri-, Milli Savunma Bakanlığı ve Genel Kurmay Başkanlığı görevlerinden alınarak Avrupaya sevkedilmiş, onun yerine öteki cereyanın temsilcisi olan 52 yaşındaki bir general, Emin Hafız kudreti eline geçirmiştir. Ordudan, Nâsırcıhk-Ia fazla belli bir takım hareketli subaylar tasfiye olunmuşlar ve Baas Partisinin prensipleri tatbik mevkiine konmuştur. 8 Marttaki Baascı darbeden bu yana Suriyedeki değişiklik bu olmuş, Arap Federasyonu gayretleri fazla semere vermemiş, Suriye Mıssır ile sadece dostane münasebetler İdamesini tercih etmiştir.

Harekât başlıyor

Geçen haftanın sonunda) bir sabah vakti Nâsırcılar Orta Doğudaki klâsik ihtilal metoduyla harekete geç tiler. Gayeleri Radyoyu ve askeri merkezleri ele geçirmek, yüksek komutanları bertaraf etmek, bir radyo ilanıyla memlekete kendilerini kabul ettirtmekti. Beyannameleri hazırdı ve Mısırla birleşmenin, Haririnin geri getirilmesinin şampiyonluğunu yapacaklardı. Başlarında Ordudan çıkarılmış bir kaç eski subayla bunlara akıl veren sivil şahsiyetler vardı. Ellerindeki kuvvet, daha ziyade silâhlı sivillerden teşekkül ediyordu. Ancak darbe teşebbüsü bâşarı kazanmadı.

Bunun iki sebebi vardır, Birincisi, Emin Hafız böyle bir teşebbüsü bekliyordu ve hazırlıklıydı. Güvenlik tedbirlerini almıştı. İkincisi, darbeciler hayal içindeydiler. Ordunun içine girememişler, onun desteğini kazanamamışlar, kendi kendilerine gelin güvey olmuşlardı. Hafızın bu iki avantajı, Radyonun kısa bir süre sessiz kalmasından sonra başarıyı Hükümet kuvvetlerine kazandırdı. Duruma Ordu Çabuk hâkim oldu.

Darbe teşebbüsünün ilk neticesi: Hafızın derhal kurduğu ve temyizi olmayan askeri güvenlik mahkemelep-ri ilk partide 20, ikinci partide 7 kişiyi muhakeme edip kurşuna diziverdi.

AKİSÇİLER SİZİN İÇİN GÖRDÜLER, DİNLEDİLER, SEÇTİLER

Kitaplar

Üç Kızlar: Oğuz Tansel hem öğretmen, hem şair, hem de iyi bir masal yazarıdır. Sanatseverler, kendisini, "Savrulmayı Bekleyen Harman" ve "Gözünü Sevdiğim" adlı şiir kitaplarıyla olduğu kadar, "Altı Kardeşler" ve "Yedi Devler" adlı masal kitaplarıyla da tanırlar. Tansel boş durmamış, yıllardır folklor araştırmaları yapmış ve sonra da bunları bir güzelce değerlendirmiş. Tanselin Dernek Yayınları arasında çıkan son masal kitabının adı "Üç Kızlar'dır. Ön kapak ve iç desenlerini Metin Eloğlunun yaptığı bu cici kitap değil küçüklerin, büyüklerin bile zevkle okuyacakları bir eserdir. Kitapta altı masal var: "Cevahir Yumurtası," "Altın ne Gümüş ne, Bakır ne?", "Üç Kızlar", "Altın Şamdan", "Taş Evin iki Kızı", "Padişahım Bir Kızı",., Altısı da sağlam bir dil ve dünya görüşüyle yazılmış. Ana-babalar ve öğretmenler "çocuğa ne okutayım?" yerine, çocuğa Üç Kızlar"ı okutayım diyebilirler.

Kitabın başına, bir ' "Tekerleme" konulmuş ki, pek tatlı. Bazı yerlerini birlikte okuyalım: "Bir kaz aldım pazardan - Çatladı öldü nazardan - Aldığım karıydı - Benzi sarıda Hu di- : yenin huyu kurusun - Dolmasının suyu kurusun - Bu meteli dinlemiyenin-Fıçısının dibi çürüsün".

"Masallarla eğittim çocuklarımı" diyen Oğuz Tanselin bu güzel masal kitabını bütün ana-bahalara ve öğret menlere salık veririz. İsteme adresi: Halkevleri Genel Merkezi, Atatürk Bulvarı 104, Ankara.

Hoppacık ile Toppacık: Öğretmen. Ahmet Aksakal da boş durmamış. O da, minicik bir masal kitabı yayımlamış: "Hoppacık ile Toppacık". 16 sayfalık, tatlı dilli bir kitap olan "Hoppacıik ile Toppacık" Aksakalın ilk dcnemesidi". Masalın çocuk eğitimindeki yerini bilen Aksakalın bundan böyle daha başar-lı masal kitapları verebileceği rahatlıkla söylenebilir. "Hoppacık ile Toppacık"ı bütün miniminilere salık veririz. Dağıtım yeri: İsparta Halk Pusan Ne. 82 - İsparta.

1 Kitap okudum

Adı: "Komünizmin Anatomisi"
Yazarları: Walter Kolarz, Margaret Dewar, Alfred Zaubermann, Douglaa Hyde, Hugh Lunghi, Hugh Seton-Watson, David Floyd, William PiseKles.
Çeviren: Muzaffer Soysal
Türü: İnceleme.
Yayınevi: Yağmur Yayınları 16, Fikri Eserler 7.
Baskı: Ahmet Sait Matbaası, 89 sayfa 4 lira.
Konu: Komünizm ve komünizmle ilgili çeşitli konularda uzman sekiz ingiliz yazarı, BBC'de yapılan bir seri konuşmada .komünizm konusundaki tenkitlerini ve 'gözlemlerini anlatmışlar, daha sonra bu konuşmalar Londrada İndex Ltd. müessesesi tarafından kitap halinde bastırılmış. Profesör, yazar ve gazeteci olan bu sekiz ingiliz son derece akıcı bir üslûpla dâvalarını ortaya koymuşlar. Her biri kendi sahasında birer otorite olan bu sekiz ingilizden Wa'ter Kolarz komünizme ait birçok eserin ve millet lerarası bir ajansın siyasi yazarıdır. Margaret Dewar, Sovyet işçiliği ve sanayii hakkında ihtisas sahibi bir yazardır. Alfred Zaubermann hukuk doktoru, komünist iktisat ve' siyaseti uzmanıdır. Douglas Hyde, 20 yıl İngiliz Komünist Partisi üyeliği yapmış, bilâhare hayal kırıklığına uğrayarak ayrılmış bir gazetecidir. Hugh Lunghi, BBC'nin rus dünyası meseleleriyle ilgili uzmanı, Hutgh-Watson Londra Ünibersitesi Rus Tarihî Profesörü, David Floyd Daily Telegraph gazetesi yazarı, Willîam Pickles de İngiliz İşçi Partisinin daimi üyelerindendir.

Bu yazarlardan Walter Kolarz "Marx'dan Krutçefe" başlıklı yazısında şöyle demektedir: "Komünizmin kuvveti her zaman muarızlarının, zaafı olmuştur, maddî zaafları değil de ahlâkî ve medenî yetersizlikleri, zamanın işaretlerini anlamada gösterdikleri kifayetsizlik ve iktisadî, siyasî, sosyal meseleleri çözememiş olmaları. Bugün de ırk ayrımı yapanlar, sosyal reformlara engel olmak isteyenler ve medenî hakları hazfetmeğe çalışanlar komünizmin heyula, halinde devamına - komünizm aleyhdarı olduklarını söylerken seslerinin tonu ne olursa olsun hizmet ediyorlar demektedir."

"İşçi Devleti" başlıklı yazısında Margaret Dewer de rus sendikalarını şöyle anlatıyor: "l957 de Komünist Partisi Merkez Komitesi tarafından kabul edi'en bir karar suretinde sendikaların gayesi yığınları daha yüksek bir istihsal için seferber hale getirmek, Rus devletinin savunma gücünü yükseltmek ve iktisadi gücünü de en yüksek seviyeye çıkarmak olduğu iddia edilmiştir. Batıda sendikaların meşguliyet mevzuu olarak belirtilen işçilerin maddî ve manevî varlığını yükseltmek, Rusyadaki sendikalann gayelerini sıralayan listede sonda bir yer işgal eder. Sovyetler Birliğinde ve diğer komünist devletlerde millî gelir gayrimüsavi şekilde taksim edilmektedir. Rus basını ayda 350 rubleyi geçmiyen gelirler gibi ayda 7000 rubleye yaklaşan kazançlardan da bahseder. İyi işlerde çalışanların öbürkülere nazaran yirmi misli fazla para kazandığı bilinmektedir."

Kitabı dilimize çeviren Muzaffer Soysal, bu, gerçekten okunmaya ve üzerinde uzun uzun durulmaya değer kitabı, Berline yaptığı bir geziden, orada, gerçekten yüzyılımızın yüz karası "utanç duvan"nı gördükten sonra çevirmeye başlamaş. Kitaba yazdığı önsöz de sekiz ingilizinki kadar ilgi çekici bir makale.

Sonuç: "Komünizmin Anatomisi", rus ernperyalizmini ve zulmünü ortaya koyan bir eserdir. Okunmasında gerçekten fayda vardır. Kitap hakkındaki en iyi hüküm, bizzat çevireninin hükmüdür. O da şudur: "Komünizmin Anatomisi adlı bu eserin toplum kalkınması yolunda hemen herkesin aklına eseni söylediği bugünün Türkiyesinde iyi niyetlilerin uyarılmasında, kötü niyetlilerin de teşhisinde fayda sağlayacağına inanıyorum."

İlhami SOYSAL

TELEVİZYON

Tesisler

Bir açık oturum

Bundan bir süre önce -Haziran başlarında- Ankara Radyosunda bir açık oturum tertiplenmişti. Açık oturuma katılanlar halk oyunun tanıdığı kişilerdi. Basın-Yayın Bakanlığı müşaviri Altemur Kılıç, Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyesi Nermin Abadan ile bir de Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarı Ziya Müezzinoğlu fikirlerini, görüşlerini halk oyuna radyo yardımıyla açıkladılar. Bu, demokrasinin hâkim olduğu ülkelerde pek normal sayılan bir tartışma şekliydi ve oturuma katılanlar samimi olarak, inandıkları fikirleri savunmaktan başka birşey yapmadılar. Bununla beraber, açık oturum önemli hiçbir sonuç getirmedi, sadece katılanlardan biri -Altemur Kılıç- savunduğu fikirler yüzünden, günlük bir gazratenir yazarı tarafından ağır bir sekilde. şahsi hücumlara uğradı, aralarındaki sütun tartışması, sonunda adalete kadar intikal' etti.

Konunun başlangıcı Beş Yıllık Plânın hazırlandığı günlere kadar uzanmaktadır. 1960 yılının son aylarında Devlet Plânlama Teşkilâtının kurulup çalışmağa başlamasıyla birlikte bütün devlet daireleriyle iktisadî devlet teşekküllerine ve yurdun aklı başında düşünürlerine bir çağrı yollanarak, her branşta çalışan kişi' lenrin DPT'nin Beş Yıllık Plân konusundaki çalışmalarına yardımcı olmaları istenilmişti.

Plâncıların desteği

İşte bu çağrı üzerine seferber hâle gelen bütün devlet mekanizması, araya giren 1961 yazının sıcaklarına aldırmayarak, canla başla çalıştı ve Plâncıların güvenle kullanabilecekleri bilgileri bütün ayrınyılarıyla hazırlayarak Eylül ayından önce Teşkilâta sundu. Bu açıdan bakılırsa 'Beş Yıllık Plânın hazırlanmasında -derece derece- bütün devlet mekanizmasında çalışan uzmanların payları vardır. Plânın sadece üç-beş kişi tarafından hazırlanmış olduğunu sanmak yanlıştır. Birçok dairelerin, çok değerli çalışmalarla değerlendirdikleri yurdun, ekonomik, teknik ve sosyal yönlerini belirten raporlar, sonradan Beş Yıllık Plânı hazırlayanlara kuvvetli bir temel teşkil etmiştir. Oysa ki Basın-Yayın teşkilâtının sunduğu raporun durumu böyle olmaktan çok uzaktı. .

Basın-Yayın temsilcilerinin ve özellikle teknik konularla uğraşan personelinin güçlerini daha çok "Radyo"ya yönelttikleri, hattâ Radyo konusunda bile hesap ve kitaba, etüde dayanan rakamlarla gelmedikleri hemen görülüyordu. Bu durumda, aşağı yukarı diğer bütün sektörlerden etüdlere dayanan, müsbet ve inandırıcı rakamlar almış bulunan DPT uzmanları Basın-Yayının global, daha çok indî ve şahsî tahminlere dayanan rakamları karşısında önce düşündüler, sonra bunları kendi açılarından değerlendirmek lüzumunu hissettiler.

Öte yandan, Basın-Yayının raporunda Televizyon konusu üzerinde hemen hiç durulmamıştı. Türkiye gibi kalkınmakta ve ileri uygarlık yolunda bulunan bir ülkede hâlen mevcut bulunmayan bu medeni aracın fayda ve .mahzunları, kuruluş maliyeti, kurulduğu takdirde yurdun ekonomik dengesine. yapması beklenen etkileri, sosyal önemi vs. hiç incelenmemişti.

Hissi yargılar

Bu durumda, aslında teknik ve ekonomik birçok güçlükleri de bulunan televizyon şebekesinin kurulması konusunda yeteri kadar aydınlatılmayan DPT uzmanları menfi bir kanaate kapıldılar. Ancak, derin hesapların sonuçlarına inanmaya alışmış müsbet bilim adamlarının zaten başka türlü inandırılabilmesine ihtimâl verilemezdi!... Nitekim öyle oldu. Yüksek Plânlama Kuruluna sunulan "Beş Yıllık Plân"" taslağında Televizyon konusunda aynen şunlar yazılıydı: "Bugünkü milli gelir seviyesi ve gelir dağılışı gözönünde tutulunca televizyon yayınlarının asıl eğitilmeğe muhtaç kütlelere ulaşamıyacaği bir gerçektir. Bu bakımdan, Plân dönemi içinde televizyon istasyonları kurulması düşünülmemektedir."

İlk yargının bu kadar kesin olmasına rağmen sonradan Yüksek Plânlama Kurulunda kaleme alınan metne biraz daha elastikiyet verildi. "ileride teknik techizatın temini imkânlarının geliştirilmesine göre yeniden gözden geçirilmek üzere" iş askıda bırakıldı. Bu arada Basın-Yayına hâkim olan yeni bir hava Üzerine, "son pişmanlık" kabilinden, bazı çalışmalara girişildi. Önce, işin başında yapılrnası gerektiği halde yapılmamış olan bir etüdün elde hazır bulunmasının şart olduğu düşünüldü ve bu amaçla, içinde bir iktisatçı ve bir mühendisin bulunduğu bir etüd grupu teşkil edildi.

Altemur Kılıç
"Vah benim emeklerim..."

Öte yandan da vasıtalı bir şekilde ve Beş Yıllık bir külfet yüklemiyecek tarzda Televizyonun gerçekleştirilmesine imkân sağlayacak yollar aranmağa başlandı. Bu arada Türkiyeyi ziyarete gelen yabancı devlet adamlarının "himmetlerinden'de fayda lanma yoluna gidildi. Bunların en verimlisi Alman Basın-Yayın Müsteşarı oldu. Bu zatın yardımıyla Alman hükümeti sırf teknik bir eğitim aracı olarak 3 kameralı bir televizyon stüdyosu, bir frekans modülasyonlu -veya ingilizlerin "VHF" =çok yüksek frekanslı dedikleri cinsten- verici postayla personeli eğitmek amacıyla devamlı kalacak 3 alman eksper vermeği kabul etti. Bu amaçla bir de anlaşma imzalandı. Bu anlaşma gereğince Mayısta, biri mühendis olmak üzere, 11 teknisyen Almanyadaki televizyon postalarına 10 ay sürecek bir eğitime gönderildi: Önümüzdeki Ekim ayında da yeniden 4 tane programcı yine 10 ay süreyle staj yapmak üzere Almanyaya gidecektir.

Böylece gelecekteki Türk televizyonunu işletecek nüve kurulmuş olacaktır. İlk yayınlar "Closed circuit kapalı devre" denilen şekilde ve antenden herhangi bir yayın yapılmaksızın gerçekleştirilecek, sonra da yine İstanbul Teknik Üniversitesinin yaptığı gibi "deneme yayınlarıʺna başlanacaktır.

Teknik güçlükler

Yunlumuzda böylece başlayacak ilk "ticari" televizyon yayınlarında ne gibi zorluklar bulunacaktır? Bunu anlayabilmek için televizyon dalgalarının yayılma özelliklerine bir gö zatmak gerektir. Televizyonun tabiatı icabı çok kısa dalgalarla -veya çok yüksek frekanslarla, yani VHF- yapılması zorunluğu vardır. Bu cinsten dalgalar ise diğer radyo dalgaları gibi dünyayı çevreleyen "iyonosfer"den yansımadıkları gibi, aynen ışık dalgalarının özelliklerini taşımakta, yani önlerine gelen yoğun cisimlerin veya tabakaların ardına geçememektedirler.

İşte televizyon yayınlarında zorluk çıkaran yön de budur. Bu sebepten, birbirini göremeyen iki nokta arasında televizyon yayınlarını göndermek ve almak hemen hemen imkmsızdır. Bunun istisnaları varsa da, hiçbir zaman kaide hükmünde değildir. Genellikle 50, en çok 100 kilometrenin daha üstündeki mesafelere televizyon yayını yapabilmek ilgin, televizyon istasyonunun yayınlarını alıp daha ilerideki istasyonlara ileten "röle istasyonları"nın aracılığından faydalanılır. Böylelikle, mesela İstanbulla Ankarayı televizyon yönünden birbirine bağlamak ve aradaki bütün kasaba ve köylerin de yayınlardan faydalanmasını sağlayabilmek için en asından 3-4 röle istasyonuna ihtiyaç vardır. Televizyonla -aslında çok arızalı ve yurt köşelerini birbirinden ayıran yüksek dağ silsileleriyle kaplı olan- Türkiye yüzeyinde yayınlar ya-, pılabilmesi için gerekli röle istasyonları sayısının bunun çok üstünde olacağım tahmin etmek güç değildir. Bir röle istasyonunun ise 50 bin dolarlık döviziyle birlikte tam 2 milyon liraya çıkacağı hesaplandığından, İşin malî portesinin büyüklüğü de meydandadır.Yalnızca üç büyük şehrimizde -Ankara, İstanbul ve İzmir- kurulacak bir televizyon tesisinin, özü edilen röle istasyonlarıyla birlikte, 48 milyon liraya malolacağı hesaplanmıştır. Buna, herbiri 2500-3000 lira kadar tutan alıcı cihazların bededahil değildir. Bunun sayısı da, mevcut radyo aboneleri sayısına oran 250 bin civarında tahmin edilmekeder

Öte yandan.televizyon alıcı cihazlar çeşitli ve çok sayıda elektronik çevreler ihtiva etmekte ve büyük ölüde pahalı malzemeyle yapılmaktadır. Bu sebeple, radyo alıcılarına otnla televizyon alıcıları çok pahalı olacaktır. Ayrıca, daha karışık ve hassas bir yapıda bulunması yüzünden, Türkiyede yapılmalarının, hele tamir iğlerinin hayli güçleşeceği de gerçektir

Plâncıların yanıldıkları nokta

Güçlükler karşısında akla gelen ve bu konuda ileri durumdaki bütün ülkelerde de aynen uygulanmış bir çare, Televizyonun önce en büyük birkaç şehirde -meselâ Ankara, İstanbul ve İzmirde- kurulması, sonra aradaki bölgelerin yayından faydalandırılması, en sonunda da bütün yurt köşelerinin televizyona kavuşturulmasıdır, Buna karşı, özellikle Devlet Planlama Teşkilâtı uzmanlarınca öne sürülen ve bazı çevrelerde de tasinin yüzdeyüzü tarafından izlenememektedir. Bu ülkeler arasında İngiltere gibi arazi yapılışı ve topografik şartları yurdumuza oranla çok daha uygun bulunan yerlerle, elektronikte çok ileri durumdaki Fransa ve Almanya da vardır. Şu duruma göre, öne sürülen sebep kuvvetli ve yeterli değildir. Ancak işin, her teknik konuda olduğu gibi, bir de ekonomik yönü vardır. Teknik problemlerin çözümlemesinde ise hisler ve eğilimler değil, ekonomik mukayeseler ve hesaplar rol oynar.

Televizyonun bugünkü durumda Türkiyeye faydalı ve lüzumlu olduğunu meydana çıkaracak bir tek he-

Bir televizyon yayını ekranda
Darısı başımıza

raftar bulan fikir, "yayınların asıl eğitilmeye muhtaç kütlelere ulaşamıyacağı" ve bunun ise "sosyal adalet ilkelerine aykırı" düştüğüdür. Ancak bu yargının zayıf tarafı ilk bakışta görülmektedir. Çünkü ayni yön de düşünmekle büyük şehirlerin mâlik olduğu bütün avantajlardan, hattâ elektrikten, sudan, havagazından, muntazam hastahanelerden, asfalt yollardan, şehirde yaşayan vatandaşları -sırf büyük kütle bunlara henüz mâlik bulunmuyor diyerek- mahrum bırakmak gerekirdi.

Nitekim büyük, zengin ve ileri ül kelerin birçoğunda bile -bugün dahi- televizyon yayınları vatandaş, kütlesap tarzı vardır: Ticarî bir şekilde kurulup işletilecek bir sistemin memleket ekonomisinde yaratacağı büyük canlılığın, bu yüzden' açılacak yepyeni ticaret ve endüstri alanlarının yapılacak yatırımları ne oranda geriye ödeyeceğini hesaplamak... Yoksa, yalnızca bu yüzden memleketten çıkacak dövizi düşünüp bu medenî araçtan halkımızı mahrum etmeğe kalkışmak, meselâ başta binek otomobilleri olmak üzere, naylon eşyaların, bugün dışardan gelen akaryakıtla Çalisan yeni dizel elektrik lokomotiflerinin ve daha birçok faydalı yeniliklerin memlekete girmesini yasaklamaktan farksız, garip bir tutumdur.

R A D Y O

Teşkilât

Bekleyen derviş...

Basın-Yayın ve Turizm Bakanlığı, yeni teşkilât kanunu, yeni ismi -Turizm ve Tanıtma Bakanlığı- ve yeni Bakam -Nureddin Ardıçoğlu- ile yepyeni bir hüviyet kazanmağa çalışmaktadır. Bu bakanlığın geçenlerde kabul edilen Teşkilât Kanununa göre, radyolarımız da yine aynı Bakana bağlı kalacaktır. Ancak yeni Bakan, radyolarımızla uğraşmaya henüz fırsat bulamamıştır. Aslında bugün buna lüzum olup olmadığı da kesinlikle belli değildir. Çünkü bilindiği gibi, Türkiye Radyolarına yeni bir hüviyet verecek bir kanun tasarısı hasırlanmış ve görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilmiştir. Radyolarda büyük bir ıslahat hareketine ancak bu tasarı kabul edildikten sonra girişmek mümkün olacaktır. Bu «Tada tacı çevrelerden sızan haberler, Radyo Kanununu bekleyenleri üzmektedir. Türkiye Radyolarının bağımsızlık ve tarafsızlık kazanmasını sağlayacak cilan kanunun, Anayasaya göre en geç Skim ayında çıkması gerekmektedir. Ancak, son haftalarda gazetelerde görülen haberler Anayasanın bu maddesinde değişiklik yapılacağını ve, en geç Ekim ayında çıkması beklenen Radyo Kanunu Tasarısı da dahil, bütün kanun tasarılarının görüşülmesinin bîr müddet daha geriye atılacağını ifade etmektedir.

Radyolarımızın dertleri ortadadır. Bu dertler «bilhassa son yıllarda varlıkjarını hissettirmişlerdir. Radyolarımıza en kısa zamanda ve kanun çerçevesi içinde yeni bir biçim verilmememesi muhakkak ki ortaya bir takım dertlerin daha çıkmasına yol açacaktır. Bu bakımdan, yeni adıyla, Turizm ve Tanıtma Bakanının, radyolarımıza, mevcut kanunlar içinde bir düzen vermeye gitmesi değil, çıkması beklenen Radyo Kanununun üzerine eğilmesi daha doğru olacaktır.

Mevcut kanunların, mevcut radyoculuk anlayışının ve Radyonun şimdiki tarafsızlığının bir mâna ifade etmediği ortadadır. Radyolarımızın çeşitli bölümleri parasızlıktan, elemansızlıktan ve en önemlisi, İlgisizlik ve bilgisizlikten yıllardan beri bir düşene girememiştir. Bugünkü şartlar altında bütün bu dertleri halletmenin de şüphesiz ki imkânı yoktur. Bununla beraber, yeni Radyo Kanunu çıkmadan radyolarımızın birazcık olsun düzelemiyeceğini ileri sürmek de büyük hata olur. Radyo idaresi bugüne kadar çeşitli fırsatlar kaçırmış, belli bir düzene girecekken, bazen anlayışsızlıktan, bazen de ilgisizlikten işler en beklenmedik bir anda sarpa sarmıştır. Turizm ve Tanıtma Bakanlığının kurulması, işin başına yeni bir Bakanın ve dolayısıyla, belki de yeni bir anlayış ve düşünüşün gelmesi Türkiye Radyoları için elbette bir ümittir. Fakat artık, ortada bir Radyo Kanunu Tasarısı varken ve bu tasarının en geç' Ekim ayında, kanunlaşması ihtimali mevcutken, radyolarda bugünkü kanunlar çerçevesi içinde birşeyler yapmaya" kalkmak yanlış bir davranış olur. Bu günkü kanunlara göre radyolarımıza verilecek yeni bir hüviyetin, kânun çıktıktan sonra tekrar değiştirilmesi, İşlerin yine sarpa sarmasınla, emek lerin heba olmasına yol açabilir.

"Hayal içinde geçti..."

Ama, eğer söylentiler doğru çıkarda, Radyo Kanun Tasarısının Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülmesi altı ay veya bır yıl geciktirilirse, Turizm ve Tanıtma Bakanlığının, mevcut kanunlar çerçevesi içinde radyolarımıza el atması, esaslı değişiklikler yapması ve işleri bir yobuna sokmak için çalışması gerekir. Sürüp giden düzensizlik, herşeyden önce, dinleyicinin canını sıkmaktadır. Radyo programlarının esaslı bir şekilde ele almması, Türkiyenin ihtiyaçları ve dinleyicinin durumu gözönünde tutularak belli prensipler içinde yayınlara bir yön verilmesi artık bir zarurettir. Bunları sağlamak için de muhakkak ki, personel, radyoculuk görgüsü ve- bilgisi, teşkilât ve çalışma düzeni gibi, bugün radyolarımızda son derece az bulunan unsurların tamamlanması gerekmektedir. Bugünkü imkânsızlıklara rağmen bu eksikliklerin gidebilmemesi için ortada hiçbir sebep yoktur. İstek, meslekî görgü ve bilgi, mevcut kanunların değişmesine lüzum göstermeden radyolarımıza kısa zamanda yeni bir hüviyet kazandıracak özelliklerin başında gelir. Hazırlanmış olan Radyo Kanun Tasarısı en mükemmel bir şekilde Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edildahi, radyoculuk anlayışı, bilgisi ve dinleyiciye karşı beslenmesi gereken saygı istikbaldeki teşkilatta bulunmadığı takdirde radyolarımız yine faydalı olamıyacak ve yine Radyo İdareleri yıllardanberi sürüp gelen keşmekeşten kurtulamıyacaktır.

Kısacası, yeni Turizm ve Tanıtma Bakanlığından, önce radyoculuk anlayışının sağlanmasına, sonra da Radyo Kanun Tasarısının en kısa zamanda kabul edilmesi için yapılacak çalışmalara önem vermesi beklenmektedir.

Sahi şimdi neredeler ???

Safiye Ayla

Beyoğlu caddesinden geçen ince yapılı, esmer tenli, saçları platin rengine boyanmış şık hanımı herkes birbirine gösteriyor ve "Aaaa, Safiye Aylaya bakın, his ihtiyarlamamış" diyordu. Gazinolarda şarkı söylemeyi terkettiği 1950 yılından beri ismi sadece radyoda ve plaklarda kolan Safiye Ayla, bir zamanlar Türk müziğinin en ünlü kadın sesiydi. İlk plak doldurduğundan bu yana, tatlı sesi, milyonlarca hayranının hâlâ, kulağındadır. Onun sesine hayran olanların başında muhakkak ki Atatürk gelmektedir.

Safiye Ayla, henüz çok genç bir sanatkârken Atanın huzurunda şarkı söylemek şerefine nail oldu. Ataya, onun en çok sevdiği şarkıları söyledi ve Atanın takdirlerine mazhar oldu. Atatürk, bir defasında, çok sevdiği "Cana, rakibi handan edersin" şarkısını Safiye Ayladan dinledikten sanım takdirlerini şu kelimelerle belirtti:

"Bu kız yakın bir gelecekte sesiyle dünya çapında bir sanatkâr olacaktır." Sonra, Safiye Aylanın evini ziyaret arzusunu da izhar etti. Ancak, genç sakatkârın, çok fakir olan evini göstermekten çekindiğini öğrenince, kendisine gayet güzel mobilyalar hediye etti. Şimdi eskimiş olan bu mobilyalar, hatıra kıymetlerinin büyüklüğü sebebiyle, Safiye Aylanın en kıymetli eşyaları arasında muhafaza edilmektedir.

"Türkiyenin en yıllanmış sesi ve ses yıldızlarının tek prensesi" diye anılan Safiye Ayla, 1917 yılında Fatihin meşhur Sarıgüzel mahallesinde dünyaya geldi. Safiye, anne ve babasını hiç görmedi. Annesi, Safiye henüz beşikteyken öldü. Babası Hafız Abdullah İse, kızı daha üç-dört aylakken Kudüse kaçtı. Safiyeye dört yaşına kadar dadısı Eradil Kalfa baktı. Dört yaşına gelince de onu öksüz çocukların yurdu olan Çağlayan Dârüleytamına bıraktı. Safiye ilkokulu bu yetimhanede, anne ve baba şefkatinden uzak olarak bitirdi. Daha o zamanlar sesinin güzelliğiyle temayüz etmişti. İlkokulu bitirince onu Adana Kız Muallim Mektebine gönderdiler. Muallim Mektebinde Safiye en çok müzik dersiyle ilgileniyoruz ve sesiyle herkesi kendine hayran bırakıyordu. Ayrıca, olağanüstü müzik kaalbiliyeti sayesinde her müzik âletini kolayca öğrenebiliyordu. O sıralarda en büyük arzusu, bir piyanoya sahip olabilmekti. Bu yüzden Sandal Bedestenine sık sık gider ve piyano artırmalarını seyrederdi.

Safiye Muallim Mektebini bitirince, Maarif Vekâleti kendisini Halıcıoğlu Birinci İlkokuluna tayin etti. Okula muallim olarak gittiği zaman cebinde, o da bir akdaşından borç olarak aldığı, 25 kuruş vardı. Safiye Halıcıoğlu Birinci İlkokulunda çalışmaya başlayınca, o civarda bir de oda tuttu. Öğrencilerine daha çok şarkı öğretiyordu. Bu da, diğer muallimlerin gözüne batıyordu.

Safiye Ayla ilk aylığı olan 38 lira 25 kuruşu aldığı zaman dünyanın en mesut insanı idi. Celbi ilk defa bu kadar çok para görüyordu. Hemen Sandal Bedestenine koştu ve kendisine bir keman aldı. O sıralarda, sesini çok beğenen muallim arkadaşlarından birisi, kendisine, "Benim bir tanıdığım var, gel seni Dârültalime götüreyim" dedi. Safiye Dârültalimde imtihana girdi ve muvaffak oklu. Kendisine, "Muallimlikten istifa et, biz sana ayda 40 lira veririz" dediler. Safiye de hemen istifa ederek Dârültalime girdi ve çok sevdiği müzik ile meşgul olmağa başladı. O sıralarda verilen bir konserde sesini

Safiye Ayla
Kubbede katan hoş sadâ

beğenen bir plâkçı, Safiyeye 10 plâk doldurttu. Plâkçının bu 10 plâğa verdiği ücret 25 lira idi. Safiyenin plâğa ilk okuduğu şarkının ismi "Sevda yaratan gözlerin" dir. Bu plâklardan sonra, yurdun her tarafında Safiye Aylanın ismi duyulmağa başladı. "Sevda yaratan gözlerin" plâğı o günler için muazzam bir rekor sayılan 50 bin âdet sattı. Her mecliste, her gazinoda ve kabvehanede zamanin meşhur borulu gramofonlarından Safiye Aylanın içli sesi duyuluyor. söylediği her şarkı hemen tutuluyordu. Kısa samanda bütün yurda yayılan şöhreti sonucu, Safiye Ayla içkili gazinolarda da okumağa başladı. İlk okuduğu gazino, Mulenrujdur. Aldığı ücret ise, ayda 30 liradır.

Safiye Ayla ayrıca, o zamanlar Postahanenin üstünde faaliyet gösteren İstanbul Radyosunda da seanslar yapıyor, sık sık Ankaraya giderek konserler veriyordu.1949 yılına kadar muhtelif fasılalarla içkili gazinolarda çalıştı. 1949 yılında içkili gazinoları kat'i surette bıraktı. Buna sebep, 8 Nisan 1950 yılında evlendiği eşi Şerif Muhittin Targan oldu. Peygamber Hazreti Muhammedin soyundan gelen ve hem alaturka, hem de alafranga müziğe vâkıf olan Şerif Muhittin Targan son derece âlim, fâzıl, kıymetli bir insandı. Safiye Aylanın başından çok aşk maceraları geçmişti, fakat hiç birisinde aradığını bulamamıştı. Şerif Muhittin Targan ile evlenmesi, Safiye. Aylanın hayatında bir dönüm noktası teşkil' etti. Safiye, eşinde aşkı ve aradığı her şeyi bulmuştu. Kendi ifadesiyle, "Sangüzelin yetim kızı Safiye Ayla, ilk defa saadete kavuşmuştu".

Safiye Ayla 1950 'den sonra' sadece Radyoda ve konserlerde okumaya başladı. Arada sırada da plak doldurdu. Safiye Ayla bütün sana." hayatı boyunca hiç bir zaman nezahet çerçevesi dışına çıkmamış, hanımefendiliği ile şöhret yapmıştır. Bu yüzden İstanbulun iyi aileleri nezdinde geniş bir ahbap, dost çevresi kurmuştur. Şerif Muhittin Targan ile evlendikten sonra musiki faaliyeti dışında dost meclislerine ve spora önem verdi. En çok sevdiği spor, ata binmek ve yüzmekti. Bir yandan da türk müziğindeki gelişmeleri; yeni olayları izliyordu İçinde, büyük bir gazino açmak, yeni sesler yetiştirmek arzusu vardı. Nihayet, içindeki kurdu yenemedi ve eşinden habersiz olarak, 1962 yazında Küçük Çiftlik Parkı sahipleriyle anlaştı ve gazinoyu açtı. Ancak gazino işletmek ayrı, şarkı söylemek ise apayrı bir şeydi. Gazino işletmecliğinden kurtları, Aylayı gayet kolaylıkla aldattılar ve 300 bin lira zarar etmesine sebep oldular. Safiyenin gazinosu ancak beş gün çalışabildi. Safiye Aylanın, yıllarca süren gazino çalışmalarından ka--andığı zaten 300 bin lira idi. Yıllarca alnının teriyle kazandığını beş gün içinde verip çıkmıştı. Bu olay Safiyeyi çok üzmesine rağmen yıldırmadı. Bu yaz da. Tepebaşında revü kurmak istiyordu. Tepebaşı gazinosunu tutmuşken, son anda bundan vazgeçti.

Safiye Ayla hâlen, esi ile birlikte, Bölerdeki köşklerinde, son derece mesut bir hayat yaşamaktadır. Yaz aylarında Ataköydeki motellerde kalmakta, deniz sporundan faydallanmaktadır. Kışın ise ahbap, dost muhitinde vakit geçirmekte, arada, sırada da konserler vermektedir. 'Bu kış Radyoda çalışmayı düşünmektedir. Fakat 'her şeye rağmen, büyük bir revü kurmayı hâlâ arzulamaktadır.

TÜLİ'den Haberler

Hafta ortasındaki beklenmedik yağmur, Ankara Palasa gidenleri bahçeden mahrum etti. Maamafih havanın bozması kimsenin programını bozmamıştı, salon gene doluydu. A.P. Maraş senatörlerinden Nedim Evliya ve kendisine göre pek iri damı pistten ayrılmak istemiyorlardı. Gece çıkarken üşüyen hanıma ceketini veren centilmen senatör, yağmur altında beyaz gömlekle taksi gelinceye kadar bekledi.

Fikret Tokat, sadece erkeklerden müteşekkil bir grupa başkanlık ediyor, masanın başında gayet ağırbaşoturuyordu. Masanın piste en yakın ucuna oturmak şansı Denizli milletvekili Hüdaî Orala düşmüştü. Oryantal danslar yapılırken, dansözün getirip boynuna sardığı turuncu şifon eşarptan pek mi memnun kaldı, yoksa çıkartmayı unutacak kadar kendinden mi geçti, bilinmez! Karşı maada Turgut Göle de vecd içinde aynı dansı seyrediyordu. Cemil Sait Barlas birkaç ahbabı ve Devlet Tiyatrosunun genç ve güzel artistlerinden Ayten Kaçmazla birlikte gelmişti.

Polonya Büyük Elçiliğindeki kokteylde Çelikbaş atıştırıyor

Yediğini inkâr etmiyor, maşallah!

Cemil Sait Barlasın meğer bilmediğimiz marifetleri de varmış: Dostları, çiğ köfte haklarından vazgeçmediklerini söylüyorlardı.

İşçi Sigortaları Hastahanesi doktorlarından Zülfikâr Berkmen. Dr. Cemal Kiperle gelmişti. Bu iki yaz bekârı geç vakitlere kadar oturdular. .Dr. Cemal Kiper, zenci şantözle uzun uzun dansetti. Sonra, siyah-beyaz farkım teşhis etmek için olacak, iki dans da, oryantal danslar yapan uzun boylu sarışinla yaptı.

Giresun milletvekili ve Vatan gazetesinin sahibi Naim Tirali kalabalık bir grupla gelmişti. Bej renkli şık bir döpiyes giymiş olan Senato sekreterlerinden Sevim Akmanla üst üste danslar etti. Tirali epeyce de iyi dansediyor. Aynı masada, Vatanda yenliden yazmağa başlayan Babür Ardahan da vardı. Ardahan, ceketinden epeyce dışarda kalan manşetleriyle doğrusu pek şıktı.

Bu arada, masadan masaya ziyaretler de eksik olmuyordu. Adnan Öztrak. gecenin sonunu Turgut Gülenin masasında tamamladı. Turgut Göle bir ara, arkada, köşede oturan Raif Aybarla görüşmek üzere o tarafa geçti.

•

Şevket Rado birkaç gün için Ankaraya. geldi. Yemeklerini "Restoran Bekir'de yiyor.

•

Dr. Fevzi Renda, eşi Suzan Renda ve ikiz Dozları Cemile ve Feride ile- tatili geçirmeğe Istanbula gitti. Rendalar, hafta sonlarında Pendikteki akrabalarını ziyaret ediyorlar.

O

Pazartesi aksamı Polonya Büyük Elçiliğinin bahçesinde, son günlerde, bizde de âdet olduğu üzere, dönerli kokteyl verildi. Ankaradaki elçiliklerden, bahçesi en büyük ve güzel olanı muhakkak ki Polonya Büyük Elçiliğidir. Bütün ağaçlara renkli fenerler asılmıştı. Bir köşede içki büfesi vardı. Biraz daha aşağıda iki döner ocağı görülüyordu. Etrafa rahat koltuklar ve masalar da konulmuş olduğu için, çok kokteylde olduğu gibi, insan ayakta durmaktan yorulmuyardu. Yalnız, toprak nemli ve yumuşak olduğundan, hanımların sivri topukları gömülüyordu. Davet çok kalabalıktı. Pek çok yabancı, bir o kadar da türk misafir vardı, Evsahipleri çok nâzik ve misafirperverdiler. Çoğu da gayet, iyi türkçe konuşuyordu.

Tunus Elçiliği Müsteşarı Fehameddin Arvayla pek sevimli ve nazik bir tütk hanımı olan eşi erken saatlerden itibaren oradaydılar. Bayan Arvayin üzerinde, pastel renklerde, iri çiçekli bir emprime elbise vardı, açık sarı saçlarına çok yakışmıştı. Habeşistan Büyük Elçisi ekselans Berhanou Tessema, eşi rahatsız olduğu için, yalnız gelmişti. Pakistan Büyük Elçisi ile beraber oturuyordu. Bakanlardan Hıfzı Oğuz Bekata ve Fahrettin Kerim Gökay, bir de değişmez Sanayi Bakanı Fethi Çelikbaş oradaydılar. Hepsi de yalnız gelmişti. Amil Artüs, M.P. milletvekillerinden Zekâi Dormen ve eşi ile beraberdi. Dormenin eşi nedense daima siyah gözlük takıyor.

Kasım Gülek, yüzünden eksik etmediği gülümsemesiyle herkesin elini

sıkıyor ve hatır soruyordu. Bir ara, beyaz çiçek aplikeli mavi bir elbise giymiş sarışın bir polonyali hanıma polonezce "Nasılsınız" dedi, sonra ingilizce izah etti: Polenezce bildiği yegâne cümle bu imiş!..

Altemur Kılıç ve eşi Asuman Kılıç da bahçedeydiler. Bayan Kılıç sarı bütün plili şifon elbisesi ile çok şıktı. Dr. İhsan Doğramacı ve siyah, iri çiçekli, dar ve biraz uzunca bir emprime elbise giymiş eşi, yabancı dostlarıyla konuşuyorlardı. Demokrat Par tinin eski Ulaştırma Bakanlarından A.

P. Genel Başkan Vekili olduğu söylenen Seyfi Kurtbek Fahrettin Ke--im Gökayla uzun uzun görüştü. Ulus yazarlarından İffet Aslan dar bir emprime döpiyes giymiş, saçlarım topuz yapmıştı. Bir ara Kasım Gülekin, sonra da Altemur Kılıçın sitemlerine mâruz kaldı. Maaımafih her ikisine de neşeli cevaplar yetiştirmekten geri kalmadı.

Yüksek mimar Selçuk Milâr ve eşi Aynur Milâr, Hiltonda geçirdikleri onbeş günlük balayından döndüler.

•

Önceki Perşembe Ankara Palas ta, Hıfzı Oğuz Bekata, Koalisyon kanatları mensuplarına 'bir "Dönerli

Bekatanın "Dönerli kokteyl'inde davetliler
Cumba mı, rumba mı?

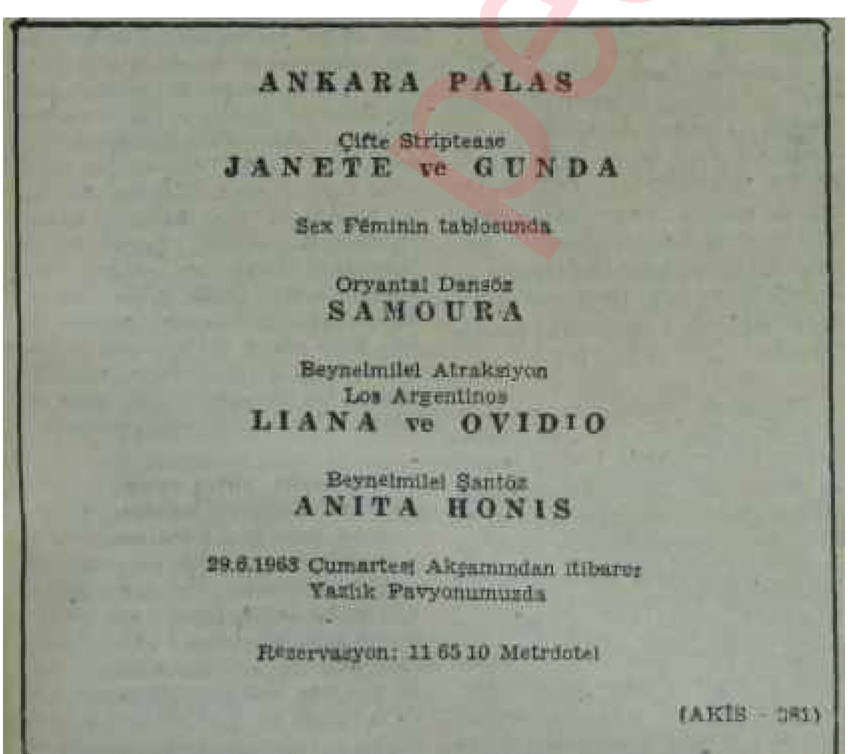
Kokteyl" vendi. Sadece erkeklerin davetli olduğu kokteyl oldukça kalabalıktı. O gün Bakanlar Kurulu toplantısından çıkan Bakanlar, milletvekilleri, ertesi gün tatile girecekleri için, senenin son toplantısını kaçırmak istememişlerdi.

Atina Büyük Elçimiz Nedim Veysel ilkinin eşi Efdal ilkin, oğlu Turgut-La beraber, tatilini geçirmek üzere, yurda döndü. Evvelâ Erdeğe giden Bayan İlkin, oradan Istanbula *geçti.* Orada bir süre kaldıktan sonra Atinaya dönecek.

CH.P. milletvekillerinden Muammer Erten, koltuğunun altında kalın ciltli, muhasebe defterlerine benzer bir defter olduğu halde, eşini de alıp, biraz serinleyip dinlenmek için geceleri geç vakit pastahaneye geliyor ve daha çok arka masaları tercih ediyor.

Transfer işleri ile alâkalı olarak Federasyon toplantısına gitmiş olan. Orhan Şeref Apakın, haftanın başında Pazartesi yünü dönmesi bekleniyor. du, fakat işlerini bitirememiş olacak ki, dönemedi.

Ankara Radyosunun eski müdürü Mahmut Tâli Öngören, İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilâtının davetlisi olarak çıktığı Avrupa yolculuğundan hoş bir süprüzle karşılaşmadan döndü!.. Mahmut Öngören, geçen yılki Amerika yolculuğu sonunda "terfi ettin" sözü ile Radyo Müdürlüğünden alınmıştı. Şimdi kendisine yine bir görev aranıyor. Bir takım cazip tekliflere rağmen Radyoyu ve radyoculuğu bırakmamakta ısrar eden Mahmut Öngören ya eskisi gibi bir göreve atanacak, ya da Amerika yolculuğunun sonunda olduğu gibi yine terfi edecek!..

SOSYAL HAYAT

Eğitim

Kadınlar Konseyi

52 milletten 600 delegenin katıldığı "Milletlerarası Kadınlar Konseyi" 19 Haziranda Washington'daki Hilton da toplanarak, kuruluşunun 75. yıldönümünü . kutladı. Bütün dünyadaki kadınların meselelerini dile getiren Konsey bunlara çare aradı, yeni bir çalışma konusu tespit ederek 11 gün süren bir çalışma devresinden sonra dağıldı

52 milletin bayrağı arasında bayrağı bayrağı da dalgalanıyordu. Milletlerarası Kadın Konseyinin Türkiyedeki şubesi "Türkiye Kadınlar Dayanışma Birliği"dir. Birlik Amerikada toplanan' Konseyde, Genel Başkan Münevver Ertem, Genel Sekreter Asiye Başol ve üye Nüzhet Mengu, Enise Arat, Ülker. Balaban ile Senihe Ersöz tarafından temsil edildi.

Türk delegasyonu, bundan önce İstanbulda toplanmış bulunan Konseyde tespit «dilen "Gelişen Dünyada Kadının Rolü" konusu içine giren çalışmalarını anlatarak, koy kadınlarının okur-yazar olmalarım kolaylaştıracak yeni tip bir alfabenin iflahını yaptı. Bu alfabe, okur-yazar sayısı gerçekten çok düşük olan köy kadınımızı cezbedecek şekilde iki Birlik üyesi tarafından hazırlanmıştır. Birlik tarafından' yayınlanan alfabe Milletlerarası Kadın Konseyinin Patisteki genel merkezine de gönderilecektir.

Türkiye Kadınlar Dayanışma Birliğinin bu teşebbüsü Washington Hiltonda büyük tezahüratla karşılandı ve delegeler, kadının, herşeyden evvel okur-yazar olması konusunda fikir birliğine vardılar.

Dünyanın en önemli meselesi

Gelecek üç yıllık devre için Konsey yeni bir çalışma konusu tespit etti Bu çalışma konusuna göre, bütün memleketlerdeki kadın konseyleri, gençliğin vatandaşlık bilgisi hakkında nasıl aydınlatılacağını araştıracaklar ve gençliğin vatandaşlık bilgisi eğitiminde gayrıresmi teşekküllerin rolünü tespit edeceklerdir.

- Toplum, memleket ve insanlık için faydalı bir insanın herşeyden evvel "iyi bir vatandaş" olarak eğitilmesi şarttır. Eğer "iyi bir vatandaş olma" kaygusu, "iyi bir vatandaş olma sorumluluğu" küçük yaştan gençlere yerleşirse, bu gençlerin çoğunluğu teşkil ettiği toplumlar muhakkak ki , ideal toplum ve ideal dünya prensiplerini kolaylıkla gerçekleştireceklerdir. Çocuk, "aile" anlayışı ile daimra birleştirebilmelidir. Toplum ile kişinin ve aile ile memleketin çıkarları daima birbirine muvazidir, birbirine karşı değildir. Çocuk bu anlayış içinde eğitilmelidir. Milletlerarası Kadınlar Konseyi, önümüzdeki üç yıl içinde bu konuyu işleyecek ve bu konu içinde yeni çalışmalar yapacak, yeni teklifler hazırlıyacaktır.

Münevver Ertem
iyiniyet elçisi

Türkiye Kadınlar Dayanışma Birliği, çocuk eğitimine anne ve babalardan başlama zarureti üzerinde durdu. Bunun için, Birlik, önümüzdeki çalışma devresinden itibaren Milli Eğitim okullarından faydalanarak, bu okullarda ana-baba okulları açmaya karar vermiş bulunmaktadır. Bunlarda birer tane. psikolog, pedegog, psikiyatr ve ödevli öğretmen bulunduracak ve bu heyet anne ve babaların çocukları ile olan meseleleri ürerinde onları aydınlatacak, onları doğru bir yol takibetmeye götürecektir. Birlik birkaç okulda uygulayacağı bu sistemin başka okullarda da uygulanacağına ve böylece anne ve babalara açılacak kurslarla büyük bir gediğin kapatılacağına inanmaktadır. Çünkü gençliğin eğitimini, genel olarak, halk eğitiminden ayırmaya imkân yoktur.

İran kadını

Washington'da "16. Avenue" de toplanan Kadınlar Konseyi bu defa, ilk sözü İran Kadınlar Konseyi Başkanı Prenses Eşrefe verdi. Prenses Eşref, seçme ve seçilme hakkına kavuşan İran kadınının yaptığı mücadeleyi anlatırken salon alkıştan yıkılıyordu. Henüz birçok haklarından mahrum olarak yaşıyan birçok başka memleketlerin kadınları ise, gözleri yaşlı ve yürekleri heyecan dolu, gelecek mücadelelere hazırlanıyorlardı..

Gelişen dünyada kadına çok iş düştüğü muhakkaktır. Fakat kadından bunca vazife bekleyen erkeklerin henüz ona en ilkel insan haklarını tanımakta gösterdikleri hasislik, gene halk eğitiminin önemini meydana çıkarmaktadır. Kadın ve erkek dâvasını belirli çizgiyle birbirinden ayırmak gerçekten de mümkün değildir.

Kamplar

"4 K" kamptan

Burhaniyeye bağlı Ören plaj sitesinde o gün büyük bir canlılık gözçarpıyordu. Plaj sitesinde, çadırlarda ve plaj evlerinde kalan yüzlerle insan, sitenin bir ucunda, deniz kıyısında açılan yeni bir kampı ziyarete gittiler. Yalnız kampın bir özelliği vardı: Sakinleri 10 ilâ 18 yaş arasındaki köy çocukları idi. Hepsinin yakalarında "K" harfini taşıyan bir yeşil tirfil yaprağı vardı. Çocuklar Balıkesir iline bağlı "4 K" kulüpleri üyeleri idiler. Balıkesir ili Teknik Tarım» Müdürlüğü tarafından açılan bu kampta kırkar kişilik gruplar halinde onar gün dinlenecekler, beraber denize girip yüzme öğrenecekler ve beraber oynayıp eğlenecekler, ayni zamanda hep beraber işlerini görerek müşterek çalışmalar yapacaklardı.

Çavdar şapka, pirinç çanta

Ören plaj sitesinde kalanlar, çocukların daha önce hazırlamış oldukları işleri de, bu vesile ile açılan bir sergide seyrettiler. Bir çadırı dolduran işler, arasında çavdar sapı ile yapılmış kadın ve erkek şapkaları özellikle göze çarpıyordu. Çavdar sapı ile yapılmış şapkalar gerçekten şık ve kullanışlı idi. Plaj müşterilerinden şık bir hanım dayanamadı, sergideki

bir çantayı koluna taktı. Bütün gözler ona çevrilmişti Çantanın yuvarlak bir sapı vardı ve altı saçak saçaktı.

Bir başka hanım:

"____Bakın, yalancı başaklardan çanta yapmışlar" diye seslendi..

Kamp müdürü, olayı gülümsiyerek seyrediyordu. Hanımlara nezaketle yaklaştı ve: '

"— Bunlar düpedüz, kurutulmuş pirinç saplarıdır. Bakın, taneleri de içinde!.". dedi.

Çantanın ucuna doğru elini uzattı, birkaç prininç tanesi çıkartarak, et-, rafını saranlara gösterdi..

Sergide gene göze çarpan bir. iş, çuval üzerine yapılmış çok sık bir masa örtüsü oldu. Bildiğimiz çuval ve birkaç sap. iplikle meydana gelen bu örtü, en şık eve bir özellik verecek kadar güzeldi.... Bundan başka, sergide çeşitli örgüler, tiftik İşleri, deniz kabuklarından yapılmış biblolar, evde kalmış parçalardan yapılmış terlikler, önlükler, eteklikler vardı.

Balıkesirim muhtelif bölgelerinden gelecek olan köy çocukları bu kamplarda birbirlerinin yaptıkları işleri görecekler ve boş zamanlarını degerlendirmeye çalışacaklardır.

Tırtıl yaprağı

"4 K" Kulüpleri Tarım Bakanlığı tarafından, kız ve erkek köy çocukları için açılan kulüplerdir. Bu kulüplere katılan çocuklar dört parçalı bir tirfil yaprağı sembolü ,etrafında toplanırlar, iş eğitimine tâbi tutulur ve kurs görerek, istedikleri bir kolda ihtisas kazanırlar. Ayrıca işbirliği yapmasını, beraber çalışıp,.beraber yasamasını, beraber eğlenmesini öğrenirler. Kız ve erkek çocuklar, bu kulüplerde modern '•'aile anlayışına alıştırılırlar. Kız çocuklar tarla işlerinde, erkek çocuklar ev işlerinde birbirlerine aynı şekilde yardımcıdırlar. "4 K" Kulüplerinin birçokları, son yıllarda deniz kenarında yaz kampları kurmaya başlamışlar şiardır. Böylece denizden yalnızca "turistler' değil, yeniler de faydalanacaklar ve "kıyıya inme, günahtır" inancı yavaş yavaş yok olacaktır

Radyoda Kadın Saati

Ankara Radyosunda "Kadınlar Dünyası-" programı gerçekten ilginç ve tümü İtibariyle faydalı bir program olarak ele alınmıştır. Kadının, değişen dünyadaki değişen rolünü zaman zaman çok iyi bir şekilde dile getiren bu program, onun, insana önemsiz gibi görünen, fakat hayatında önemli bir rol oynıyabilecek olan ufak tefek meselelerine, psikolojik meselelerine de dokunuyor.

Aslında, ailenin ruh sağlığının temelini teşkil eden bu ulak tefek meseleleri kadının tek başına halledebileceğini düşünmek bugün artık mümkün değildir. Kadın bugün, dışarda çalışsan çalışmasın, faal hayatın içindedir ve ailenin bütün sorumluluğunu eşi ile beraber taşımakta, onunla ayni hayat mücadelesini, aynı üzüntü, ayni maddî ve manevi kayguları yaşamaktadır. Bu durumda etten, kemikten ve sinirden yaratılmış bir yaratık olan kadınım erkekten başka türlü hareket etmesi beklenemez. O da, tıpkı erkek gibi. zaman zaman fazlaca yorgun düşecek, sinirlerinin takviyeye ihtiyacı olacaktır. Onun, aile fertlerinin bütün üzüntülerini yakından izlemesi, onları anlaması nasıl şartsa, aile fertlerinin de ayni şekilde onu anlamaya çalışmaları şarttır.

Ailede ruh sağlığının temelinin bugün artık aile fertleri arasındaki münasebetlere bağlı olduğu anlaşılmıştır. Herkes birbirine karşı sorumludur ve herkes birbirini kollama durumundadır. Bundan on-onbeş yıl önce basılmış olan kadın kitaplarında kadına yapılan tek taraflı tavsiyeler ise tamamiyle yetersizdir. Bu bakımdan, gerek gazete ve dergilerdeki, gerekse radyolardaki kadın sahifelerinin ve kadın saatlerinin daha çok aileye, ailenin bütün fertlerine hitabedecek şekilde ele alınmasında bence büyük fayda vardır

Bu arada, bir meseleye dokunmadan da geçemiyeceğim. Ankara Radyosunda birçok ev kadınının gerçekten büyük bir ilgiyle izlediği yemek tarifeleri de bence "beslenme" bakımından yetersizdir. Ev kadınını çok yakından, ilgilendiren bu konu gerçekten, lezzetli yemek tarifeleri yanında genel olarak "beslenme" konusunu da daha geniş şekilde ele -olmalı ve ev kadınına en ekonomik, en sıhhi, en pratik şekilde mutfak meselesini halletme imkânım Bağlıyacak bilgiyi vermeye çalışmalıdır. Halkımızın, genel olarak, iyi bir beslenme bilgisine sahip olduğu söylenemez. "Kadınlar Dünyası" programında moda hakkında geniş bilgiye. genel bilgiye sahip oluyoruz. Fakat "yemek konusu" şimdiye kadar daha çok herhangi bir yemek kitabından alabileceğimiz oldukça karışık Ve lüzumsuz derecede fazla muameleye tâbi tutulmuş yemek listelerine inhisar ettirilmiştir. Halbuki bu programda ev kadınını hafif, ekonomik, çabuk pişen ve gıda değerini kaybetmeven yemek sisteminine alıştırmak ve ayni zamanda bu yoldan, memleket ekonomisine hizmet etmek de mümkündür. Ev kadınının, mutfağında, kızartmalar ve çok muameleye tâbi yemeklerle fazla zaman kaybetmesi hem ailenin sıhhati, hem de' ailenin ve memleketin ekonomisi için zararlıdır. Kadın bu zamanını çok daha faydalı şekilde değerlendirebilir ve aynı zamanda ailesinin sağlığını korumuş olur. Memleketimizde pek çok beslenme uzmanı var. Bunlardan, muhtelif yayınlar vasıtası ile daha fazla faydalanabileceğimiz muhakkaktır. Böylece «Değişen dünyada kadının değişen rolü"nü de daha İyi belirtmiş oluruz.

Jale CANDAN

KÖŞEDEN

Dalkılıçın verdiği örnek

Vildan Aşir SAVAŞIR

Kendisine yüzbinlerce lira transfer ücreti ödenmeyen, esnerken, aksırırken çekilmiş boy boy resimleri gazetelerin spor sayfalarına baştacı edilmeyen mütevazi bir türk delikanlısı önce Balkan Karmasına seçilmiş, sessiz sedasız tâ Finlandiyaya gitmiş, devlerle savaşmış, onları yenmiş ve 1952 Olimpiyat müsabakalarının yapıldığı ünlü stadı dolduran kalabalığı heyecanla ayağa kaldırıp, göğsünde şerefle taşıdığı bayrağı saygı ile alkışlatmasını bilmiştir. Kuzey Dünyasının kâmil insan, tam sporcu olan halkının sakin ruh yapısını yalandan tanıyan bir kimse olarak, Dalkılıçın üstün başarısının o diyarda uyandırdığı hayranlığı ve türkün itibarına ilâve ettiği değeri çok iyi ölçebiliyorum. Bu gence karşı yüreğimde duyduğum şükran dolu takdir hissi buna sebeptir. Muharrem Dalkılıçı Nurmi'ler, G. Hagg'Ier, Zatopek'ler, Elhyotlar ve eşsiz Brümel'lar gibi memleketinin yüzünün akı, bir millet elçisi olarak selâmlıyorum.

Kolay değil, yabansı bir ekipin adamı -Dalkılıç Balkan Karmasında koşmuştur- olarak yabancı bir stadda uzun mesafelerin taçsız Hükümdarları olan kuzeylileri yenip, yarış kazanmak! Kolay değil, ağır bir pistte 5000 metrede 14 dakikanın geri sınılarına dayanmak! Bu şerefli neticenin duyulduğu günden beri basınımızı dikkatle izliyorum. Türk sporuna moral ve teknik değer olarak ne getireceği bin defa şüpheli bir alışverişin en laübali teferruatına sayfalar, manşetler tahsis eden gazeteler ne koşunun, ne de "14.02.2"lik büyük derecenin kıymeti üzerinde -birkaç gönüllü imza hariçdurdular!

Size spor tarihinden örnekler söyliyeyim: 1912 Olimpiyatlarında Kolehmainen, 1920 de Guillmot, 1924 de Nurmi, 1928 de Ritola, 1932 de Lehtinen, 1936 da Hoeckent -Guillmıot hariç, bunların hepsi Finlandiyalıdır. Fin bayrağını şeref direğine çekdiklerinde elde ettikleri derece, Dalkılıcımızın "14.02.2."si ile ölçülemiyecek kadar yavaştı. İkinci Dünya Savaşından sonra Çekoslovakyayı dünyaya yeniden tanıtan Zatopek, 1952 Olimpiyatlarında aynı mesafeyi aynı stadda ancak "14.06.6" da koşmuştu. 1942 de İsveçli G. Hagg ilk defa 14'ün altına indiği zaman "13,58.2" yalnız İsveçli değil, bütün dünya basım bu yeni devin 5000 metre boyunca, bırakın her turdaki tutumunu, her adımı ile ilgilenmiş, bu başarının arkasındaki çalışmanın sırrını çözmeğe çalışmıştı. 5000 metrede 13 dakika serisi insanüstü kıymet sayılmaktadır. Bu kudrete varmış kabiliyetlerin sayısı da şu ihtiyar dünyada on parmakla sayılacak kadar azdır. işte bizim Dalkılıç oraya varmanın eşiğindedir. Hani şu, yurda dönüşünden bile haberimiz olmayan Dalkılıç, Balkan Kros şampiyonu Dalkılıç!..

Beşli ve onlu. Pentatlon - Dekatlon yarışmalarında her branşın derecesini değerlendirmek için hazırlanmış bir puan sistemi vardır. Buna Finlandiya Cetveli derler. Bugün Dalkılıç "14.02.2" lik derecesinin bu cetvele göre eşiti dereceler elde edebilmemiz için Türkiyede atletizm rekorlarını toptan kırmamız lâzımdır. Hem de, şöyle böyle değil... İşte size bazı örnekler;

200 metreyi 20 saniye 9'da Türkiye rekoru 22.1 dir-, 800 metreyi 1 dakika 47 saniye l'de -Türkiye rekoru 1 dakika 50 dit-, 110 metre engelliyi 13 saniye 8'de -Türkiye rekoru 14.6 dır- koşmamız; gülleyi 17 metre. 27'ye -Türkiye rekoru 15.20 ve galiba Dalkılıçla yaşıttır-, diski de 55 metre 46 ya -Türkiye rekora.48.67 dir atmamız ve en azından 7 metre 98 uzun atlamamız icabedecekttr.

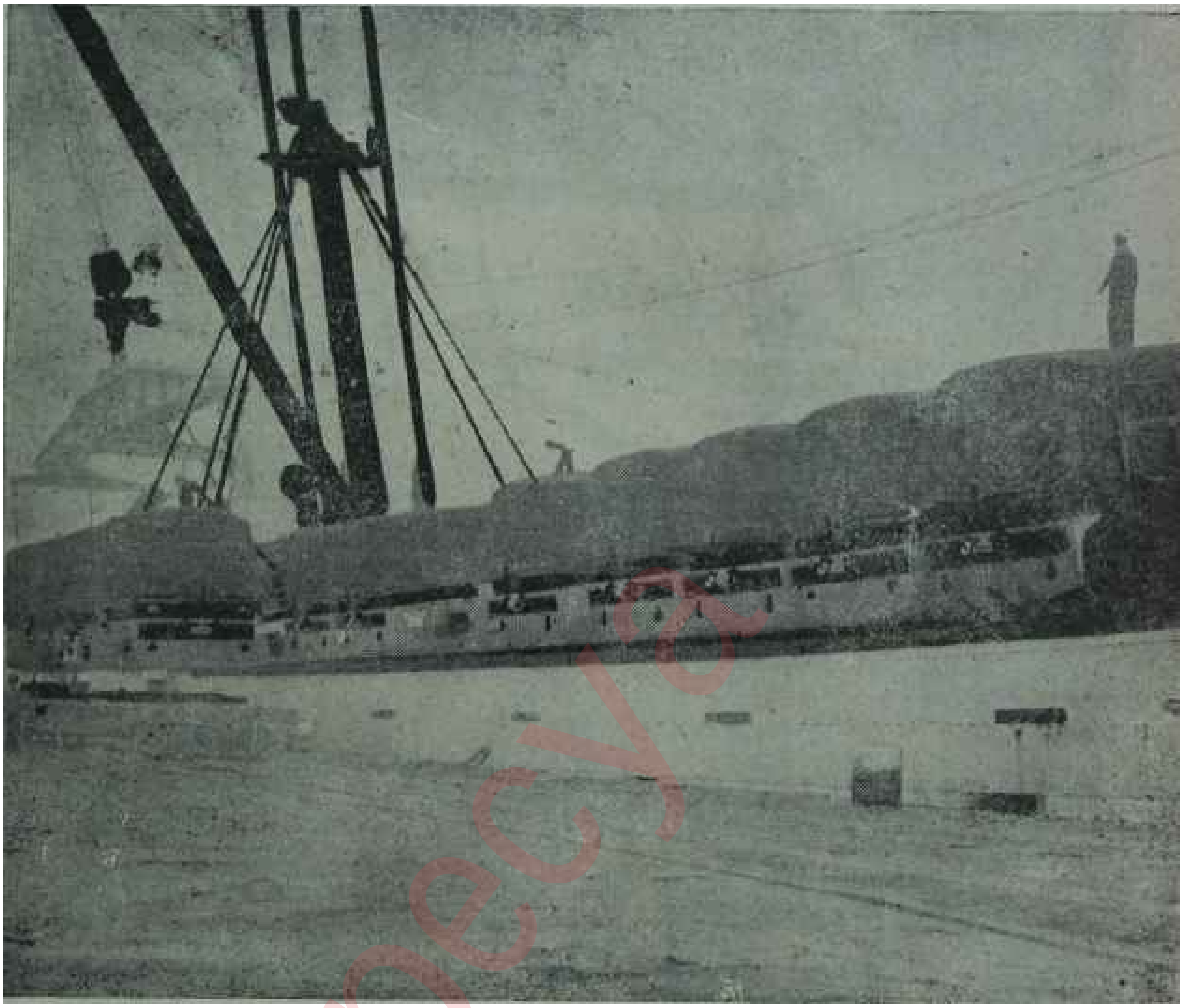
Aslında Dalkılıça Cumhurbaşkanlığı mükâfatını kazandıran da, derecesinin bu fevkalâde değeridir.

Dalkılıç, Finlandiya dönüşü, Oslo'da da başarılı bir yarış çıkarmış, arkadaşı Gürkan Çevik 48.7 ile birinci olurken, o da yeni bir Türkiye rekoru ile 3000'de üçüncü olmuştur. 3000'in özelliğini ve 5000'e göre koşu temposunun farkını dikkate alırsanız, bu rekor derecesinin de asla küçümsenmiiyecek bir başarı olduğunu takdir edersiniz.

Dalkılıç ne Balkan Kros şampiyonluğuna, ne de kendisini dünya asları sırasına yükselten bu başarıya, şöhretleri artık masal olmuş güreşçilerimiz gibi kırk günlük besi ve uyku kampı sonumda varmıştır. N*e* idarecileri, ne hocası, ne de kendisi tek günü, tek imkânı harcamışlardır. Balkan Kros birincilikleri için idarecilerin Istanbuldaki yarış sahasının topografik kopyasını Orman Çiftliği sırtlarına naklettiklerini bilip miydiniz? Dalkılıçın gıda rejiminin gün gün takibedildiğini, her gün saatlerce idman ettiğini, Balkan Kros birincilikleri için ekipin müsabaka idmanlarına yarış tarihinden tam beş ay 'evvel başladığını duymuş muydunuz? Bunlar devamlı çalışmanın üzerine eklenen, tâbir caiz ise, taçlandırma idmanları idi.

Böyle yapmıyacaksınız, önce "şunu mu, bunu mu?" diye haftalarca dedikodu edeceksiniz, sonra, devşlrdiğiniz filizleri bir araya toplayacaksınız, yedirecek, içirecek, günde bir-iki defa minder üzerinde birbirleriyle itiştireceksiniz, sonra da bunun adına kamp deyip, çocuklardan dünya birincilikleri bekleyeceksiniz!.. *Ne* sürat, ne nefes, ne refleks, ne teknik, ne taktik, ne kilo programı, hiç ama hiç bir şey sizi ilgilendirmeyecek öylece yola çıkıp, sonra da böylece perişan döneceksiniz!..

Dalkılıçtan ve onu yetiştiren ekipten olsun örnek alsak,,.

1962'de denizaşırı demiryolları için 401 tane fazla General Motors lokomotifi!

(Şimdi bunların kudreti 3,5 milyon beygiri geçmiştir)

1962 de denizaşırı müşterilerimize gönderdiğimiz vapurlar dolusu General Motors Diesel Elektrik lokomotiflerinden 311 tanesi Birleşik Devletlerdeki ve Kanadadaki tesislerimizde inşa edilmiştir. Ayrıca denizaşırı yerlerdeki Ortak Lokomotif imalâtçılarımız ek 87 Diesel lokomotif için. başlıca parçalar teslim edilmiştir.

Bu 401 parçanın çoğu, dünyanın dört bir tarafındaki memnun müşterilerimizin tekrar edilmiş siparişleridir. Dünya demiryollarında, Kanada ve Birleşik Devletler hariç, halen faaliyet halinde 3.500.00 beygir takatinde GM Diesel lokomotif vardır ki bu, bütün diğer Diesel lokomotif imalâtçılarınkinden fazladır.

(Basın A — 8019) — 377